Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 285 (16508) | 1983 оной декабриин 13, вторник | Сэн 3 мүнгэн.

ГОЛ ЖЭЛЭЙ ТҮГЭСХЭЛДЭ—ГАБШАГАЙ АЖАЛ

ҮНДЭР БҮТЭЭСЭ ТУЙЛАНА

Байгалай эрьеын, Хойто-Муяын, Кодарай тоннельнүүдэй барилгада хэдэн миллион түхэриг ашаглагдажа, ехэ хэмжээнэй ажал хэгдээ, хэгдэнэшье. Эрхим ажалаараа орон доторoo мэдээжэ болоһон ажалша коллективүүд үдэр һүнигүй, үбэл зунигүй илгангүй гэхээр гранит шулуун хаданууудай доогуур тоннель болон штольнинуудые түнхин урагшаа дабшана. Проходчигуудые барилгын материалаар, оньһон түхеэрэлгэнүүдээр, түлишөөр хангажа, тоннельнүүдэй барилгые бүри түргэнөөр, һайн шанартайгаар хэхэ хэрэгтэнь, «БАМтоннельстрой» гэжэ барилгын управлениин нэгэдэхи автобазын жолоошод ехэхэн хубитаяа оруулжа байнхай.

Жолоошод «Урал», «МАЗ», «Краз-III», «КАМаз», «Магирус» түхэлэй автомашинануудаа һайнаар ашаглажа, ехэ ашаа зөөхэ хүсэл эрмэлзэлтэйгээр мүрысэн хүдэлнэ. БАМ-ай барилгада түрүүшын үдэрһөө хабаадалсажа байһан баян дүршэлтэй жолоошод П. А. Нарубин, Н. М. Борисов, И. С. Журавский, Л. М. Названов, Ф. Ю. Хансиверов болон бусад автомашинануудаа гурбан халаанай туршада ашагладаг болонхой. Тиигэхэдэ прицепүүдые автомашинануудтаа шагталжа, хараалагдаһан түсэбһөө гадуур 3—4 тонноор ехэ ашаа тээжэ гарана. Ондоогоор хэлэбэл Северобайкальскһаа Северомуйск хүрэтэр ашаа зөөхэ даабаряа 1000 тонно-километрээр үлүүлдэг байха юм.

Урагшаа эрмэлзэһэн, баян дүршэлтэй болоһон эдэ жолоошод даабаряа ходоо үлүүлэн дүүргэжэ, сугтаа ажалладаг нүхэдэйнгөө магтаалда хүртэдэг П. А. Карубин, И. С. Журавский, Ф. Ю. Хансиверов гэгшэд хоёр жэл долоон һарын туршада арбан нэгэдэхи табан жэлэйнгээ даабари дүүргээд, мүнөө 1986 оной тоосоогоор ашаа зөөжэ байнхай.

— Даажа абаһан автомашинануудтаа техническэ харуулһа һайнаар хээд, харгын дүрим зүбөөр сахяад ябабал ямаршье жолоошон һайн үрэ дүн туйлаха арга шадалтай ха юм. Мүн тиихэдэ оролдосо, шадабари жолоошодто хэрэгтэй гээшэ. Бидэ БАМ-ай барилгын дүүрэтэр даажа абаһан машинануудаа ашаглахаар шиидэнхэйбди, ашаглахашье байхабди, — гэжэ тус автобазын жолоошон Ф. Ю. Хансиверов хэлэнэ.

Имэ бэрхэ, үнэн сэхэ хүдэлмэришэд 1-дэхи автобазын коллектив дотор олон байха. Тусхайлбал, С. С. Сониев, Б. Н. Мергембаев, Н. В. Белых, Ю. А. Краснощеков болон бусад жолоошод һарынгаа даабарие 140—150 процент дүүргэжэ, үшөөл һайн үрэ дүн туйлаха арга шадалтай байһанаа харуулна. 1-дэхи автобазын жолоошод түмэр замай Северобайкальск станциһаа Хойто-Муяын, Кодарай тоннельнүүдэй барилгада хэрэгтэй ашаа һаадгүйгөөр зөөнэ, урдаа табиһан зорилгоёо бэелүүлжэ шадана.

— Манай коллективтэ, даабаряа дүүргэдэггүй, ажалай журам эбдэдэг хүнүүдые олохогүйт. Жолоошод, слесарьнууд, механигууд автомашинануудые зогсоонгүйгөөр ашаглахын тулада арга боломжоёо хэрэглэнэ, дүршэл шадабаряа элсүүлнэ, амжалта туйлана, — гэжэ нэгэдэхи автобазын партийна организациин секретарь В. И. Чечельницкий мэдүүлнэ.

Тус автобазын коллектив байгша оной арбан нэгэ һарынгаа даабарие ноябриин 10-да дүүргээд, түсэбһөө гадуур 30 мянган тонно ашаа тоннельнүүдэй барилгада зөөгөөд байна. Эдэнэр арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи гол жэлэй түсэбтэ даабарие болзорһоонь урид дүүргэхээр абаһан социалис уялгаяа бэелүүлхын тула шармайн оролдоно.

Манай корр.

Улаан-Үдын шэлэй заводой коммунист Г. Я. Литвинцевэй хүтэлбэрилдэг комсомол-залуушуулай бригадада 1982 онһоо КПСС-эй гэшүүн Сергей Бузин (зураг дээрэ) хүдэлдэг юм. Сергей — шэл гаргадаг 5-дахи разрядай машинист, 13-дахи ГПТУ-да армиин албанай урда тээ олоһон мэргэжэлээрээ мүнөө гурбадахи жэлээ хүдэлжэ ябана. Сергейн ажалладаг халаанда 14 комсомолшууд хүдэлдэг. Тэрэ халаанайнгаа комсорг юм. Ажалдаа эрхим дүнгүүдые туйлагша залуу хүбүүн хамта хүдэлдэг нүхэдөө ударидадаг, нииитын ажалда хабаададаг.

А. ШОЙЖОЛОВОЙ фото.

ҮРЭ ЕХЭТЭЙ ШЭНЭ АРГААР

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ Хурамхаанай леспромхоз бирагүйхэн хүдэлжэ гараһан юм. Модо бэлэдхэгшэд жэлэй түсэб арай гэжэ 87 процент дүүргэһэн, гүрэндэ 650 гаран мянган түхэригэй продукци дутуу үгөө һэн.

Гээгдэлһээ гараха зорилготойгоор леспромхозой дирекци, партийна, профсоюзай болон комсомолой организацинууд зохихо хэмжээнүүдые абаа юм. Нэн түрүүн бүхы бригаднуудаа подрядна гүримаар хүдэлхэ гүримдэ оруулаа. Тиинһээрнь тэндэ журам элитэ һайжараа, ажалай бүтээсэ эрид дээшэлээ, түсэб ба уялганууд амжалтатайгаар дүүргэгдэдэг болоо.

Тэрэшэлэн леспромхоз 1982 оной түсэбые 102 процент дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур 82 мянгаһаа дээшэ түхэригэй продукци гаргаа. Илангаяа байгша ондо леспромхозойхид эршэтэй һайнаар хүдэлжэ байна. Декабрь һарын эхеэр тэдэнэр жэлэйнгээ түсэбые үлүүлэн дүүргээд, эдэ үдэрнүүдтэ ерэхэ жэлэй түсэбөөр хүдэлжэ байна.

— Леспромхозоймнай бүхы бригаднууд бригадна подрядта оронхой. Тэрэ гэһээр тэдэнэр барандаа тооной һайнаар хүдэлдэг болоо. Бригадна подрядай ашаг үрэ ехэтэй байһые хэрэг дээрэнь хаража байнабди, — гэжэ леспромхозой директор Анатолий Григорьевич Фролов хөөрэнэ.

Тус леспромхоз 8 бригадатай юм. Тэдэнэй дундаһаа илангаяа Анатолий Васильевич Шклярай, Василий Степанович Шукинай хүтэлбэрилдэг бригаднууд онсо шалгарна. Леспромхозой коллектив нэгэдэл ба һалбари соогоо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ түрүү зэргэдэ ябана, долоон кварталай туршада КПСС-эй райкомой болон районно Соведэй гүйсэдкомой Улаан туг алдангүй барижа ябана.

— Социалис Ажалай Герой Василий Петрович Парамоновой хүтэлбэрилдэг бригада хэр хүдэлжэ байнаб, — гэжэ Анатолий Григорьевичһоо һурахадамнай:

— Василий Петрович мүнөө бригадираар хүдэлнэгүй, леспромхозой директорэй орлогшын тушаалда дэбжүүлэгдэнхэй, — гэжэ тэрэ харюусаба.

«Промышленностьда ажал бригадна гүримаар эмхидхэхэ, урмашуулха хэрэгые саашадань хүгжөөхэ, ашаг үрыень дээшэлүүлхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВЦСПС-эй һаяхан гараһан тогтоолые леспромхозой хүдэлмэрилэгшэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд халуунаар угтан абаад, бригаднуудайнгаа ажалые бүри нарижуулан, эршэтэй һайнаар хүдэлжэ байна.

Ц. СУБАНОВ.

СЭЛЭНГЫНХИДЭЙ ЖЭШЭЭГЭЭР

ҮҮСХЭЛЫЕНЬ ХАЛУУНААР ДЭМЖЭЭ

Энэ жэлэй малай үбэлжэлгые эмхитэй һайнаар үнгэргэхэ талаар Сэлэнгын районой мал ажал эрхилэгшэдэй гаргаһан үүсхэлые «Прибайкалец» колхозой Карымскын һү һаалиин фермын һаалишад һайшаан дэмжээд, үбэлэй һарануудта коллективээрээ үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1150 килограмм һү һааха гэхэ гү, али бүхыдөө 2263 центнер сагаан эдеэ үйлэдбэрилхэ, тэрэнэйнгээ 1810 центнерыень гүрэндэ худалдахадаа 80 процентыень нэгэдэхи сортоор тушааха гэһэн социалис уялга абаба. Эдэнэр хараалһан зорилгодоо заатагүй хүрэхэ дүүрэн арга боломжотой. Юуб гэхэдэ, тус фермынхид зунай элдин һайхан сагта дүн хамта 1642 центнер һү абажа, түсэбөө 143 процент бэелүүлжэ шадаа бшуу. Ингэжэ һаалишад энэ хугасаа соо үнеэн бүриһөө 885 килограмм һү һааһан, даабаряа 114 процентдэ хүргэһэн байна.

Тэдэнэр мүнөө бүхыдөө 150 тугал абаад, гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлнэ. Жэлэй дүүрэтэр үшөө олон түл абтахаар хараалагдана.

Карымскын малшад нажарай сагта ниитынгээ адууһа малда элбэг хүрэхэ тэжээл нөөсэлхэ хэрэгтэ анхаралаа ехээр хандууһан байна. Тусхайлбал, һаалишад 250 центнер үбһэ бэлэдхэжэ тушаагаа. Мүнөө фермэдэнь 4300 центнер үбһэн, 1405 тонно силос бии, зеленко, һолоомон яһала ехээр нөөсэлэгдэнхэй. Эдэ бүгэдэ эндэхи коллективэй энэ үбэлжэлгые гэмгүйгөөр үнгэргэхэ хэрэгтэ ехэ нүлөөтэй байха болоно.

Фермын түрүү малшад В. С. Канавина, А. П. Левина, Т. Воейкова, В. Конощонкина болон бусад мүрысөөнэй манлайда дабшана.

— Энэ абаһан уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын түлөө оролдохобди. Нэн түрүүн коллектив дотороо ажалай журам шангадхахабди, һаамхай үнеэдтэ заатагүй бүйлүүлагдаһан тэжээл үгэхэбди, — гэжэ фермын һаалишад нэгэн дуугаар мэдүүлнэ.

Карымскынхид энэ жэлэн үбэлжэлгые эмхитэйгээр үнгэргэхэ, үбэлэй һарануудта мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ талаар район дотороо үүсхэл гаргажа, колхоз, совхозуудайнгаа малшадые эдэнэрэн жэшээгээр хүдэлхые уряалһан байна. Энэ үүсхэлыень бэшэ ажахынуудай һаалишад халуунаар дэмжээ.

П. ХАЛТАНОВ,
хүдөө бэшэгшэ.
Прибайкалиин район.

ҮЛҮҮЛХЭЭР ХАРААЛНА

Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ хам оролсоһон Зэдын районой «Мир» колхозой мал адуулагшад эдэ үдэрнүүдтэ габшагай шангаар ажаллажа байнхай. Илангаяа залуу эрэ хашарагуудые шахан таргалуулдаг гүүртые даагша Владимир Паланович Жаповай хүтэлбэрилдэг коллектив нилээд амжалтатай ябана.

Ахалагша мал адуулагша, тэрэнэй туһалагшад Валерий Докачев, Георгий Соколов гэгшэд үнгэрэгшэ һарын дүнгөөр гүүртынгээ малай толгой бүриин шэгнүүрые сүүдхэдэ 850 граммаар нэмээжэ, даабаряа холо үлүүлээ. Тэдэнэртэ мүнөө 350 хашарагг, бурлуу даалгагданхай. Үхэршэд эдэ малаа бүхэли үдэр байраланьь хаагаад, эдеэлүүлнэ, харууһална. Мүнөө малшад хашарагуудтаа, бурууудтаа зелёнко, һолоомо дуран сооньь үгэнэ. Толгой бүридэнь 5 килограмм бутаргагдаһан талха тарянай зүйл, 25 килограмм силос эдюулнэ. Тиигэжэ тэдэнээ һарада нэгэ дахин шэгнэжэ, малшадта түлбэринень түлэдэг юм.

Владимир Палановичай даадаг бригадынхид эдэ малаа гүрэндэ тушаахадаа толгой бүриин шэгнүүрые 370—380 килограммһаа доошо бэшэ байлгаха зорилготойгоор хүдэлмэреэ ябуулна. Энэ коллективэй гэшүүд Сэлэнгын районой мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдэй гаргаһан үүсхэлые халуунаар дэмжээд, урдаа табиһан зорилгоёо бэелүүлхын хойноһоо оролдоно.

Д. БАЗАРОВ.

ШАДАЛ ТАМИРЫНЬ АЛДАГДАХАГҮЙ

Манай совхозой Ааланай нэгэдэхи отделениин малшад энэ жэлэй үбэлжэлгые эмхитэй һайнаар үнгэргэхын тула бултадаа яһала оролдолго гарган ажаллажа байнхай. Мүнөө отделениимнай 2300 гаран эбэртэ бодо мал, нэгэ мянга гаран эхэ хонид ондо оруулагдаха юм. Малшаднай Һүүдэг, Хотогор, Дулаан Хара, Ехэ Хүл, Огород, Тужа, Хара Уһан, Бааза, Ара Булак, Аалан гэжэ газарнуудта 17 гүүртэ, отаранууд байралан түбхинэнхэй. Эдэнние 50 гаран малшад, хонишод, үхэршэд харууһалжа байна.

Малшадай гэр, дал, хашаа, хорёонууд эртээнһээ бэлдэгдээ. Энэ хэрэгые манай барилгашад Дамба Дондоков, Дагба Бадмаев, Дашацырен Дондоков гэгшэд заһабарилһан, шэнэлэн һэльбэһэн байха юм.

Зунай үедэ хүхүүли гүүртэнүүдые харууһалдаг малшад Зоригто Жамбалов, Балдоржо Жапов, Александр Раднаев, һубай мал адуулагшад Эрдэни Гармажапов, Цырен-Ханда Конызбаева гэгшэд эрхим үрэ дүнгүүдые туйлажа, районой газетын хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэһэн, КПСС-эй райкомой, райгүйсэдкомой зүгһөө баяр баясхаланда хүртэһэн байха юм.

Малай гүүртэ бүхэндэ үбһэн, зеленко, һолоомон хүсэд хүрэхөөр татагданхай. Аалан тосхондо тэжээлэй цех хүдэлгэгдэжэ байнхай. Мүнөө сүүдхэдэ 5 тонно бурдууг бэлдэгдэжэ, гүүртэнүүдтэ абаашагдана. Ингэжэ гүүртын малда нэгэ килограмм хахад үбһэн, зелёнко, 15 килограмм хүрэтэр бурдууг, мүн татагдаһан талха тарянай зүйл хуурайгаар эдюулэгдэнэ.

Ааланда жэжэ малай гүүртэ байрладаг юм. Эндэ үлбэр үбшэн малые совхозһоо суглуулжа, эмшэлэлгэ-тэбээрүүлгын тусхай гүүртэ болгожо эмхидхэнхэй. Тус гүүртэ бэрхэ, дүй дүршэлтэй малшан Цырма Сультимовна Жамбаловада даалгагдажа үгтөө. Эдэ муу мал тусхай рационой ёһоор эдеэлүүлэгдэнэ.

Ингээд хүйтэн болоходонь, тэжээлэйнгээ цехые дүүрэн хүсэндэнь хүдэлгэжэ, мүнөө хэгдэжэ байһанһаа хоёр дахин үлүү тэжээл гэхэ гү, али дүн хамта 12 тонно хүрэтэр бурдууг шанажа, малай гүүртэнүүдтэ шэрэхэбди.

Мүнөө үбэлжэлгын эхилээд байхадань, Хориин РЭС-эй хүдэлмэрилэгшэд Хотогорой, Дулаан-Харын малшадай гэр байрануудта электрын элшэ хүсые хаһа сагтань оруулаадүй байһаар. Энэ ушар малшадай байдал һуудалые һайжаруулха талаар һаад тойбо татана бшуу. Эдэнэр сүлөөтэй сагтаа электрын элшэ хүсэтэйгөөр телевизор хараха, эдеэгээ шанаха аргагүйдэнэ ха юм.

Мүнөө үедэ Эрдэни Гармажаповай, Цырен-Ханда Конызбаевагай даадаг гүүртэнүүдэй 266 толгой шахамал үхэрнүүд дүрбэдэхи кварталай эсэстэ гүрэндэ тушаагдахаар хараалагдана. Ушар иимэһээ тэдэнэр даалгагдаһан малаа шахан таргаруулха талаар ехэ хүдэлмэри ябуулжа байна.

Ингэжэ Ааланай малшад СССР-эй Эдеэ хоолой программа бэелүүлхэ хэрэгтэ өөһэдынгөө хубитые нилээд оруулалсажа ябана.

Малшадай гүүртэнүүдтэ шэнэ газетэ, журналнуудые хаһа сагтань абаашагдана. Эдэнние соёлой, худалдаа наймаанай, медицинын талаар хангаха тушаа отделениин эхин партийна организаци зохихо хэмжээнүүдые абажа байнхай. Ааланай хүдөөгэй библиотекын, клубай соёлшод, нүүдэл библиотекэнүүдые эмхидхэхэ, дайшалхы, «сахилгаан» хуудаһануудые гаргаха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулаа.

Нютагай эхин һургуулиин багшанар хөөрэлдөөнүүдые, лекцинүүдые уншана, үхибүүд малшадта наада харуулна.

Ингэжэ Сэлэнгын малшадай үүсхэл уряада харюу болгон, Ааланай малшад малай үбэлжэлгые эмхитэй һайнаар үнгэргэхэ талаар республикын социалис мүрысөөндэ оролсон, үбэлэй һарануудта һү, мяха элбэгээр абахын түлөө эршэмтэйгээр ажаллажа байна.

Ж. БАДМАЕВ,
Хориин районой Хориин совхозой Ааланай отделениин мал ажалай бригадир, отделениин эхин партийна организациин секретарь.

КОМИССИИН ЗАСЕДАНИ

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо Г. А. Алиевай түрүүлэлгэ доро Байгал-Амарай түмэр замай барилгын асуудалнуудаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй комиссиин заседани декабриин 9-дэ болобо.

Партиин XXVI съездын шиидхэбэринүүдэй ёһоор түмэр замай барилга эршэмтэйгээр ябуулагдана, жэлһээ жэлдэ барилгашад түсэбтэ даабаринуудаа үлүүлэн дүүргэнэ гээд комисси дээрэ тэмдэглэгдэбэ. БАМ-ай олохон участогуудаар арадай ажахын ашаан зөөгдэнэ. Байгалһаа Амар хүрэтэр түмэр замые зубшан болбосон түхэлтэй байрын гэрнүүд, һургуулинууд, больницанууд, хүүгэдэй саадууд, яслинууд болон социально-ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын бусад объектнүүд баригдана. Союзна республиканууудай, Москва болон Ленинград хотонуудай организацинууд болон предприятинууд БАМ-ай барилгашадта шефскэ ехэ туһаламжа үзүүлнэ.

Гэхэтэй хамта БАМ-ай зарим объектнүүдые барилга хангалтагүйгөөр ябуулагдана, гээд тэмдэглэгдэһэн байна.

Комиссиин заседани дээрэ бии байгаа дутуу дунданаудые усадхаха замууд тодорхойлогдоо, КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) болон июниин (1983 он) Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдһээ, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Ю. В. Андроповой заабаринуудһаа уламжалан, 1984 оной зорилгонууд табигдаһан байна. 1984 ондо магистралиин бүхы участогуудта түмэр харгын гол замые барижа дүүргэхэ, тэрэниие ашаглалгада оруулалгада бэлдэхэ талаар хүдэлмэрие һайжаруулха, үйлэдбэриин-техническэ байшангуудай, түхеэрэлгэнүүд болон станционно замуудай барилгые үргэдхэхэ гэжэ Транспортна барилгын министерствэдэ, Зам харилсаанай министерствэдэ, түмэр замай барилгада хабаададаг хэдэ хэдэн бусад министерствэнүүд болон албан зургаануудта даалгагдаба.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь В. И. Долгих, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд хэдэ хэдэн министерство болон албан зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд комиссиин хүдэлмэридэ хабаадалсаба.

Комиссиин заседани дээрэ Г. А. Алиев, В. И. Долгих үгэ хэлээ. (ТАСС).

ПАРТИЙНА КОНФЕРЕНЦИ

ШҮҮМЖЭЛГЭ, ШЭНЖЭЛГЫН ОРШОН БАЙДАЛДА

Хойто-Байгалай районой ажалшад, тэрэ тоодо БАМ-ай барилгашад КПСС-эй XXVI съездын, партиин ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхэ гэһэн хараа зорилготойгоор социалис мүрысөө дэлгэрүүлжэ, яһала һайн үрэ дүнгүүдые туйлажа байнхай.

Районой 62 ажалша коллективэй гушаниинь арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлэй даабарие болзорһоонь урид дүүргэбэ. «Нижнеангарсктрансстрой» трестын, «БАМтоннельстрой» барилгын управлениин коллективүүд хэдэн олон миллион түхэригэй барилга түсэбһөө гадуур хээ. Тэдэнэр БАМ-ай гол шухала объектнүүдые эрхим шанартайгаар бүтээжэ, хараалагдаһан болзортонь ашаглалгада тушаана.

Хэрбээ 1981 ондо 116 километр, 1982 ондо 97 километр түмэр харгы табигдаһан һаа, энэ жэлэй эхинһээ 125 километр болоод байна. Жэлэй дүүрэтэр үшөө 20 километр харгы бэлэн болохо. «Н и ж н е ангарсктрансстрой», «З а п БАМстроймеханизация», «Мостострой-9», «БАМтрансвзрывпром» трестнүүдэй коллективүүд хоорондоо нягта барисаатайгаар хүдэлмэрөө ябуулна. Ажалай, үйлэдбэриин, технологическа журам бэхижүүлхэ талаар районой партийна организациин тодорхой хэмжээ ябуулга бэелүүлһэнэй ашаар барилгын эмхинүүдэй коллективүүд горитой амжалта туйлана бшуу.

Ажалша коллективүүдэй эдэбхи болон үүсхэлые дэмжэн, үйлэдбэри дээрэ ушардаг дутагдалнуудые усадхаха хэрэгтэ КПСС-эй горком, парткомууд, партийна эхин организацинууд ехэ анхарал хандуулна. БАМ-ай томо томо объектнүүд дээрэ партиин горкомой нүүдэл заседанинууд, оперативна штабай зүблөөнүүд үнгэргэгдэжэ, үйлэдбэриин, социально-экономическа, ажаһуудалай асуудалнууд шиидхэгдэжэ, хүдэлмэридөө хайша хэрэгээр хандадаг, дутуу дунда ябадал гаргадаг хүтэлбэрилэгшэдтэ, хүдэлмэришэдтэ шанга эрилтэ табигдадаг болонхой. Кичерэ—Шэнэ-Уоян, Шэнэ-Уоян—Янчукан, Янчукан—Муякан, «Муякан—Таксимо» гэһэн түмэр харгы барилгын габшагай ажалай участогууд дээрэ КПСС-эй горком олон заседанинуудые үнгэргэжэ, гүрэнэй даабари дүүргэхэ хэрэгтэ нилээд ехэ нүлөө үзүүлээ, үзүүлһээршье, — гэжэ Хойто-Байгалай городской партийна XXVI конференци дээрэ КПСС-эй горкомой нэгэдэхи секретарь **Л. П. Табалаев** тоосоото элидхэл хэхэдээ мэдүүлбэ.

КПСС-эй Хойто-Байгалай горком хоридохи зуун жэлэй асари ехэ барилгые хурдан түргэнөөр, эрхим шанартайгаар бүтээхэ тон харюусалгатай асуудалнуудые шиидхэлсэнэ. Коммунистнуудые эгээл хүндэ, шухала участогуудта тааруугаар хубаарилан эльгээнэ. Коммунист, Социалис Ажалай Герой В. Р. Толстоухов Байгалай тоннель барилсажа дүүргээд, партиин даабаряар Хойто-Муяын тоннелиин барилгада эльгээгдээ бэлэй. Һарадаа 171 метр тоннель бригадын гэшүүд малтажа, бүхэсоюзна рекорд туйлаа. Коммунист А. В. Бондариин хүтэлбэрилдэг бригадын коллектив түмэр харгын рельс Витим тээшэ шамдуугаар табижа, социалис мүрысөөндэ хододоо түрүүлнэ. Эдэнэр Тайшедэй шпала гаргадаг, Новокузнецкын металлургическа комбинадай коллективүүдтэй нягта холбоо байгууланхай. Коммунист В. С. Шекуновой хүтэлбэрилдэг бригадын гэшүүд шулуу бутаргаха һарын бүринигөө даабари үлүүлэн дүүргэжэ байдагаараа БАМ-ай барилгашадай дунда мэдээжэ болонхой. Городской партийна организациин 3,7 мянга гаран коммунистнуудай олонхинь даажа абаһан ажал хэрэгтээ үнэн сэхээр хандажа, гүрэнэй даабарие үлүүлэн дүүргэхые оролдоно, ойлгууламжын, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри бүри эдэбхитэйгээр ябуулна, үйлэдбэриин ашаг үрые, хүдэлмэриин шанарые дээшэлүүлхэ тэмсэлдэ хубитаяа оруулалсана гэжэ элидхэлшэ мэдүүлбэ.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ, үхэрэй, адуунай, орын тоо толгойе олошоруулха, тарялан, сабшалан үргэдхэхэ асуудалда КПСС-эй горком, тэрэнэй бюро ехэ анхарал хандуулжа байнхай. Хэрбээ 1981 ондо районой ажахынууд гүрэндэ 7031 центнер һү худалдаһан байбал, байгша ондо 9340 центнертэ хүргэхөөр эрмэлзэнэ. 1981 онойхидо орходоо 325 центнерээр ехэ мяхан худалдагдаа. Хүдөө ажахые саашадань улам хүгжөөжэ, партиин хараалһан Эдеэ хоолой программые бэелүүлхэ хэрэгтэ районой хүдөөгэй ажалшад, мэргэжэлтэд бага бэшэ алхам хээ, үшөөл ехэ юумэн хэгдэхээр хараалагдана.

Һаяшаг Хойто-Байгалай райондо «Тыйский», «Эстония», «Интернациональный» гэһэн совхозууд шэнээр эмхидхэгдэбэ. Тэдэ ажахынуудай коллективүүд гол түлэб һү, мяха үйлэдбэрилхэ, овощ ургуулха шэглэлтэй байха юм. Эдэ ажахынуудые хүл дээрэнь гаргаха, һү, мяха, овощ бүри ехээр абаха хэрэгтэ КПСС-эй горком, эмхидхэлэй үшөө нилээд ехэ хүдэлмэри ябуулха зэргэтэй. Үхэр малай үүлтэр һайжаруулха, байрын гэрнүүдые, социально-соёлой байшангуудые, оньһожоруулагдамал фермэнүүдые бариха, газар уһалха түхеэрэлгэнүүдые тодхохо, шэнэ газар элдүүрилхэ, сабшалан, бэлшээри, тарялан үргэдхэхэ асуудалнууд горкомой үдэр бүриин анхарал доро байха ёһотой. 1981 онһоо хойшо 1000 гектар газар ой модонһоо, һэбхүүлһээ сэбэрлэгдэжэ, хахалагдаад байна, үнеэдэй тоо 200 толгойгоор олон болоо.

Түмэр замшад, геологууд, уһан замшад гүрэнэй, үйлэдбэриин, технологическа журамые шангадхаһанай ашаар лэ һара, квартал бүринигөө даабарие үлүүлэн дүүргэнэ.

БАМ-ай барилгашад, хүдөөгэй ажалшад, геологууд, түмэр замшад бултадаа тэгшэ һайнаар хүдэлнэ гэжэ хэлэхын аргагүй. Барилга-хабсаралгын 607-дохи, 608-дахи поездүүдай, тоннельнэ 22-дохи, 27-дохи отрядуудай, оньһожоруулагдамал 137-дохи, 135-дахи колоннонуудай коллективүүд дотор ажалай эмхидхэл үшөөл һула байһаар. Эдэ коллективүүдтэ бригадна подрядай гуримаар ажал эмхидхэхэ онол арга үйлэдбэридэ мүртэй нэбтэрүүлэгдэнэгүй. Бар хүсөөр хэхэ ажалай хэмжээн ехэ байһан зандаа.

— Хойто-Муяын тоннелиин барилга унжагайранги. Эндэ ажалай эмхидхэл һула. «БАМтоннельстрой» барилгын управлениин коммунистнууд тоннель малтаха шэнэ онол арга нэбтэрүүлхэ асуудалда анхаралаа багаар табина. Энээнһээ боложо Хойто-Муяын тоннель бариха хүдэлмэри гүрэнэй хараалһан графигаа гээгдэжэ ябана. Районой нарайлалгын гэрэй, һүнэй заводой, типографиин барилгада һомологдоһон мүнгэн багаар гаргашалагдана. Геологуудай хүдэлмэридэ ехэ дутагдал бии. Барилгын материалнуудай баян хэбтэшэнүүд олдоһон аад, шэнжэлэлгын хүдэлмэри дүүргэгдээгүй. Эдэ болон бусад дутагдалнуудые усадхаха талаар КПСС-эй горком, тэрэнэй бюро бодото хэмжээнүүдые хүсэд абанагүй, — гэжэ элидхэлшэ онсолоо.

— Манай «Нижнеангарсктрансстрой» трестын коллектив 1975 оной февраль һараһаа хойшо БАМ-ай барилгада хабаадалсажа, 1900 километр самсаал сабшаһан, 12 поселок бодхооһон, уһа дамжуулха 233 сорго хабсаргаһан, 429 километр түмэр харгы бариһан байна. Партийна эхин организацинуудай, бүлэгүүдэй хүтэлбэри доро шэнэ онол арга, оньһон техникэ үйлэдбэридэ амжалтатайгаар нэбтэрүүлэгдэнэ. Трестын коллектив бүхы ажалайнгаа 44 процентыень бригадна подрядай гуримаар дүүргэнэ, олон объектнүүдые саг болзортонь эрхим сэгнэлтэтэйгээр ашаглалгада тушаана, барилгын өөрын үнэ сэнгые 2 миллион түхэригөөр доошолуулаабди. Ажал хүдэлмэри шадамар бэрхээр хүтэлбэрилдэг мэргэжэлтэд олоор урган гараа,—гэжэ «Нижнеангарсктрансстрой» трестые эрхилэгшэ, Социалис Ажалай Герой **Ф. В. Ходаковский** элидхэл тушаа үгэ хэлэхэдээ мэдүүлбэ.

—Тоннельнүүд БАМ-ай түлхюур юм гэжэ барилгашад хэлсэдэг. Энэ тон зүб. Лена мүрэнэй эрьеһээ Н о м г о н океан хүрэтэр ашаанай поездүүдые һаадгүйгөөр ябуулхын тула эгээл урид тоннельнүүдэй барилгые дүүргэхэ ёһотой болонобди. Манай управлениин коллектив түрэл Коммунис партиин, совет гүрэнэй табиһан даабарие бодото хэрэг дээрэнь бэелүүлхын тула бүхы хүсэ шадалаа элсүүлнэ. Коммунистнуудай эдэбхитэй хабаадалгатайгаар үйлэдбэри дээрэ ушардаг дутагдалнууд усадхагдана, тоннельнүүд түргэнөөр баригдана. Байгалай тоннелиин барилга дүүргэгдэнхэй. Байгалай эрьеын, Кодарай тоннельнүүдэй барилга дээрэ хүдэлжэ байгшад даабари болон уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлнэ. Байгша оной арбан нэгэн һарын даабариһаа гадуур 13 миллион түхэригэй барилга хээд байнабди. Бүхы ажалай 56 процентнь бригадна подрядай гуримаар дүүргэгдэдэг болонхой. Коллективнай арбан нэгэдэхи табан жэлэй даабарие болзорһоонь урид дүүргэхэ гэһэн зорилго табяад, социалис мүрысөөндэ тон эдэбхитэйгээр хабаадалсана, муу бэшэ үрэ дүнгүүдые туйланашье, — гэжэ «БАМтоннельстрой» барилгын управлениин начальник **В. А. Бессолов** хэлэбэ.

— Хойто-Байгалай райсоведэй гүйсэдкомой хүдөө ажахын управлениин начальник, РАПО-гой түрүүлэгшэ **Н. И. Охолин** элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадахадаа иигэжэ мэдүүлбэ:

— Районой коммунистнууд, хүдөөгэй ажалшад СССР-эй Эдеэ хоолой программые бэелүүлхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулалсажа байна. Колхоз, совхозуудай малшад, механизаторнууд адууһа малайнгаа ашаг шэмые дээшэлүүлжэ, һү, мяха гүрэндөө ехээр худалдаха гэжэ оролдоно. «Ангарский» совхозой хүдэлмэрилэгшэд илангаа һайн үрэ дүн туйлана. Эндэхи һаалишад 1984 оной түсэбэй тоосоогоор ажаллажа байна. Гүрэндэ тушаагдаһан үхэр бүхэнэй дунда зэргын шэгнүүрые 340 килограммда хүргөө. «Северный» совхозойхид овощ ехээр ургуулдаг дүршэлтэй болобо.

Гүрэнэй, партийна, ажалай болон технологическа журам саашадаа улам бэхижүүлхэ, БАМ-ай бүхы объектнүүдые саг болзортонь ашаглалгада тушааха хэрэгтэ бүхы коммунистнууд хубитаяа оруулалсаха ёһотой байһан тушаа «ЛенБАМстрой» гэжэ нүүдэл колоннын штукатуршэрдэгшэ **Л. И. Дорофеева**, түмэр замай Северобайкальскын станциин партийна организациин секретарь **В. Э. Предвична**, барилга-хабсаралгын 708-дахи поездын барилгашан **В. Н. Кудла** болон бусад тогтобо.

«БАМтоннельстрой» барилгын управлениин 1-дэхи автобазын жолоошон **В. А. Гаршин**, арадай депутадуудай Чильчигирскэ сельскэ Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ **К. И. Тымаулева**, Нижнеангарскын хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын комбинадай оёдолшон **Н. И. Ожигбисова** гэгшэд конференци дээрэ үгэ хэлэһэн байна.

Партийна эмхидхэлэй хүдэлмэрие, партийна эхин организацинуудай, бүлэгүүдэй ажал ябуулгые улам нарижуулан һайжаруулха хэрэгтэ КПСС-эй горком оролдолгоёо ехээр гаргаха бээз гэжэ найдажа байһанаа барилга-хабсаралгын 581-дэхи поездын түмэр харгын монтер **А. Д. Огородничук**, Северобайкальскын хэлхеэ холбооной узелай хүдэлмэрилэгшэ **В. А. Бугреева**, тоннельнэ 16-дахи отрядай хүдэлмэришэн **С. С. Елбаев** гэгшэд мэдүүлбэ.

Конференциин хүдэлмэридэ КПСС-эй обкомой секретарь **В. Г. Бирюков** хабаадалсажа, дэлгэрэнгы үгэ хэлээ.

Удаань шэнээр һунгагдаһан горкомой эмхидхэлэй пленум боложо, КПСС-эй горкомой нэгэдэхи секретаряар **Л. П. Табалаев**, секретарьнараар **П. Т. Манзаров**, **А. А. Молитвин** гэгшэд һунгагдаа.

К. ЖАМЬЯНОВ,
манай корр.

ОБЛАСТНОЙ ПАРТИЙНА КОНФЕРЕНЦИИН ДЕЛЕГАТ

ОРОЛДОСЫН АША ҮРЭ

Зэдын районно партийна конференциин б о л о х ы н урдахана «Коммунизм» колхозоор ябахадаа, э н д э х и түрүү хонишодой нэгэн Содном Чойдонович Бальжиевай отарада хүрөө бэлэйбди. Дунда зэргын бэетэй, хүдэр янзын хүн манние угтажа, гэртэ орохыемнай уряа һэн. Урдань энэ суута малшан тухай хэды дуулаһаншье һаа, уулзажа хөөрэлдэгдөөгүй байгаа. Тэрэнэй намтар гушаад онуудта түрэһэн хүбүүдэйхиһээ юугээрээшье илгаатай бэшэ юм. Дайнай хүндэ жэлнүүдтэ ажалай амта үзэһэн. Арба гаран наһандаа жаткын мори унаха, анзаһаар газар хахалхашье ушар тохёолдоо. 1948 ондо арба хүрэһэн залуу хүбүүе колхоз модо бэлэдхэлгын хүдэлмэридэ Загарайн районой Дээдэ-Тэбэг нютагта эльгээгээ бэлэй. Эндэ хоёр жэлэй туршада ажаллаһанай һүүлээр колхоздоо адуушанаар хүдэлөө. Дабхар-Шэлэдэ 300 шахуу толгой адуу манахада баһал хүнгэн бэшэ һэн. Гэбэшье аха нүхэд туһалха, хүшэр хүндэ сагта дэмжэхэ, урмашуулха даа.

Ажалда нэтэрүү, бэрхэшээлһээ сухарихагүй залуу хүбүүндэ 1956 ондо колхозой правлени ехэ хонидой отара даажа абахыень дурадхаа бэлэй. Энэ үсые Содном Чойдонович наһанайнгаа нүхэр Дари-Дулма Гармажаповатай мүнөөшье хүрэтэр мартадаггүй. Эхин гэжэ газарта шэнэ байра баригдаад, хүсэдшье дүүргэгдээгүй байһан. Өөһэдынгөө хүсөөр лэ оролдогдохол болоо. Хойто жэлынь май һарын үеэр хонидынь хурьгалжа, зуун хонин бүриһөө 90-ээд хурьган абтаа бэлэй.

Залуу хоёр бэедээ этигэжэ, хонин ажалай түрүүшүүлтэй адли үшөө үндэр үрэ дүнгүүдые туйлажа болохо гэжэ тиихэдэ ойлгоо һэн. Теэд энэ ажалай онол арга олоодхихо тиимэшье хүнгэн бэшэ байба. Гэбэшье 1960 ондо түрүүшынхеэ хонин бүхэнһөө хурьга абажа түлжүүлэгдээ. Бодото дээрээ энэ туйлалтань тэдэнэй түрүүшын амжалта байһан.

Тэрэ гэһэнһээ хойшо хорин гурбан жэл соо эдэнэр зуун эхэ хонин бүриһөө зуу гаран хурьгадые түлжүүлжэ ябана. Тиигэжэ түсэбһөө гадуур хэды шэнээн нооһон, хониной мяхан үгтөө гээшэб!

Эдэ суута хонишодһоо ажалай онсо тодхол, нюуса тухай асуухада, хүнэй ойлгожо ядахаар тиимэ юумэн юун байхаб даа гэлдэхэ юм.

Түл абалгын үедэ садатараа унтажа хэбтэхэ арга таһалдадаг гээшэ ааб даа. Нэгэ һүниин туршада хэдэн олоороо «адхарһан» нарай хурьгадые хүхүүлхэ, эхэдээ голуулһан хурьгадые угжаар эделүүлхэһээ эхилээд, үдэр, һүнигүй хэхэ ажал баргадаха бэшэ. Эдэ бүгэдые зоримгойгоор тэсэһэн лэ хүнэй ёһотой хонишон болодогынь мэдээжэ ха юм.

Имэрхүү бэрхэшээлнүүдэй үсөөн байхын тула зун, намарай үедэ эхэ хонидоо һайнаар таргалуулха гэжэ тэдэнэр оролдодог. Зундаа үглөөнэй дүрбэн сагһаа хонидоо гаргажа, үдэрэй 11 саг болотор бэлшээнэ. Жодоодойн Хүнды гэжэ зуһадаг газарынь хуудам һэбшээтэй хадын үбэртэ юм. Тиимэһээ хонидынь халуунда хургажа байдаггүй, бэлшэһээр лэ ябадаг. Гасалантай юумэнниинь гэхэдэ, хонидоо зөөгдэжэ асарагдаһан уһаар ундалуулдаг байха юм.

Сентябрь һарада эхэ хонидые үрэжүүлхэ хүдэлмэриин дүтэлхэдэ үбэлжөөндөө буужа ерэдэг. Тиихэдэ искусственна үрэжүүлгын пункт гүйсэд бэлдэгдэнхэй байдаг. Хонидой орооной харюусалгата үе богонихон болзорто 15 — 20 хоногой туршада үнгэргэбэл, ехэл таарамжатай гэжэ Содном Чойдонович тоолоно. Энэ үедэ тарян хурягдажа, хонид поли дээрэ бэлшээгдэдэг. Тиигэһээр байтар үбэлжэлгэдэ бэлдэхэ хаһа ерэжэ, далаа сагаадаха, хашаа хорёогоо заһабарилха хүдэлмэри хэгдэнэ. Малаа эдеэлүүлхэ ехэ тээлиг хашаанuудые ахалагша хонишон өөрөө түхеэрэнхэй. Ноябриин һүүл багаар далаа шабажа дулаалхада таарамжатай гэжэ хонишод тоолоно.

Хонидой хурьгалха үедэ дал соогоо 120—130 хүрэтэр хурьгадые байлгаха таһалганууд хэгдэнэ. Хурьгадай олон болохо бүри тэдэнь үсөөржэ эхилдэг. Ерэхэ жэлдэ хонидынь февраль һарын хахадаар хурьгалжа эхилхэ. Жэл бүри Намжалмаа басаганиинь туһалдаг. Нютагайнгаа дунда һургуули дүүргээд одхон Баяр хүбүүниинь эжы абатаяа хүдэлхөөр үлэнхэй.

Бальжиевтан найман үхибүүдые үндылгэһэн үнэр баян бүлэ. Үхибүүдэйнь дунда түрэлхидэйнгөө зүргөөр мал ажалтай наһанайнгаа намтар холбогшодшье бии. Колхозойнгоо һүнэй фермэдэ Софья басаганиинь олохон жэлдэ һаалишанаар амжалтатай хүдэлжэ ябана. Тэрэ табан үхибүүдэй эхэ. Татьяна басаганиинь ветеринарна врач мэргэжэлтэй, хүршэ Сэлэнгын районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо ажаллана.

Содном Чойдоновичой хүтэлбэрилдэг бригадынхид үбэлжэлгэдөө хүсэд һайнаар бэлдэнхэй. Инзагата гэжэ газарта даалгагдаһан 20 гектар сабшалангһаа хурьгадтаа эдюулхэ үбһэе шанар һайнтайгаар сабшажа абанхай. Отарын хажуудахи 32 гектар участогһаа 300 гаран центнер ногоон һолоомо суглуулаа. Жэл бүри Бальжиевтан 50 — 60 тонно хохир бэлэдхэжэ үрдидэг.

Ерэхэ жэлдэ хонин бүхэнһөө хурьга абаха, 3,8 килограмм нооһо хайшалха, хурьгадаа дунда зэргээр 22 килограмм шэгнүүртэй болгожо, эхэһээнь таһалха гэһэн социалис уялгатай. Хүршэ Ханда Чойдонович Дымбрыловэй хүтэлбэрилдэг хонишодой бригадынхидтай мүрысэнэ.

Түрүү хонишоной ажал хэрэг үндэрөөр сэгнэгдэнхэй. Содном Чойдонович Бальжиев Ажалай Алдар Солын гурбадахи шатын орденой кавалер, ВДНХ-гай хэдэн алтан, бронзо медальнуудаар шагнагданхай. 1973 ондо ахалагша хонишондо «Буряадай АССР-эй габьяата малшан» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоо һэн.

Бальжиевтан нийтын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг. Дари-Дулма Гармажаповна Инзагатын сомоной Соведэй депутат. Һаяхан боложо үнгэрһэн Зэдын районой партийна конференци дээрэ Содном Чойдонович КПСС-эй райкомой гэшүүнээр һунгагдаа. Конференциин делегадууд ахалагша хонишондо районой коммунистнуудые областной партийна конференцидэ түлөөлхыень нэгэн дуугаар найдалаа мэдүүлһэн байна. Нүхэдэйнгөө энэ ехэ этигэл найдабарие ажалай үндэр амжалтануудаар харюулха гэжэ коммунист Бальжиев оролдожо ябана.

С. РИНЧИНОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: С. Ч. Бальжиев.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ЧУКОТКЫН ҮБЭЛЭЙ ХАРГЫНУУДААР

АНАДЫРЬ (Чукоткын автономито округ). Номгон ба Хойто мүльһэтэ далайнуудай эрьенүүдые холбодог 450 километр утатай харгы недондонойхиһоо хахад һараар урид бэлэн болгогдобо.

Эндэ эртэ үбэл боложо, иимэ «хурдадхалга» хэгдээ юм. Юуб гэбэл, Эгвекинот портһоо Полярнинска ашагта малтамал шанаржуулгын комбинадта урдынхиһаа һураггүй ехэ ашаа үбэлэй харгыгаар зөөгдэхэ болоно. Арктикын зүүн хубида навигациин хүшэр хүндэ эрхэ байдалда үнгэрһэн дээрэһээнь Шмидтовскэ райондо зорюулагдаһан ашаанай горитой хубинь Эгвекинодто буулгагдаһан байгаа.

Дүй дүршэлтэй жолоошод Ю. Ботников, М. Вербицкий, В. Гочаров, В. Ловчинский, В. Уланов болон бусад хүсэ ехэтэй «Уралнуудаараа» түрүүшын рейсдэ гараба. Мүнөө жэлдэ эндэ халаанай-эстафетнэ арга түрүүшынхеэ хэрэглэхэ гэжэ шиидэнхэй: нэгэ хэды саг болоод лэ жолоошод нэгэ нэгэеэ һэлгэдэг байха болоно. Харгын дэргэдэхи гостиницануудта хүдэлжэ эсэһэн жолоошодой амархаяа үлэхэдэнь, амараад байһан жолоошод машинануудаа саашань ябуулха юм. Мэргэжэлтэдэй тооложо үзэхэдэ, иимэ арга автомашинын бүтээсые 1,5 дахин дээшэлүүлхэ арга олгохо байна.

Чукоткын бусадшье харгынуудта халаанай-эстафетнэ арга нэбтэрүүлэгдэнэ. Аласдурнын моряггуудай ехэ оролдолгын ашаар Чукоткын портнуудта хүргэгдэһэн хэдэн мянган тонно ашаа горнягуудта, геологуудта, барилгашадта, оро үсхэбэрилэгшэдтэ эдэ харгынуудаар хүргэгдэхэ бшуу.

ҮБҺЭ ТЭЖЭЭЛЭЭ ГАМНАХА, АРЬБАЛХА

Мүнөө нийтынгээ малые тобир тарганаар, ашаг шэмыень дээшэлүүлэн, ондо оруулха халуун хаһа ябажа байна. Яруунын районой Үльдэргэ нютагай «Коммунизм» колхозой малшад яһала һайнаар үбэлжэлгэеэ эхилээ. Юуб гэхэдэ, энэ жэлдэ үбһэ, һолоомо, шэмэтэ тэжээл бардам хүрэхөөр бэлэдхэгдэжэ, орооһо таряаншье яһала ехээр хурягдажа абтаа. Гэбэшье эдэ бүгэдэ баян тэжээлээ зүбөөр хэрэглэхэ гээшэ эгээл шухала хэрэг болоно.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи жэлэй үбэлэй үедэ нийтынгээ малые хангахын тула «Коммунизм» колхозойхидой элдэб янзын үбһэ тэжээл суглуулжа абаха түсэбынь 44.400 центнер байгаа һаань, тэрээнээ 46.238 центнертэ хүргөө һэн. Энэнь 104,1 процент болоно. Тэрэ шэлэн 23 мянган центнер хээрын ногоон хурягдаа. Энэ жэлдэ түсэбһөө 1,5 дахин шахуу ехэ ногоон һолоомон хурягдаһан байна. Даалгабариһаа һураггүй ехэ сенаж дарагдаа. Тиихэдэ силосшье горитойгоор бэлэдхэгдэбэ. Хоёр дахин үлүүтэй гэхэ гү, али 320 тонно витаминтай ногооной гурил татагдаа.

Тэжээл бэлэдхэхэ хэрэгтэ колхозой олонхи коммунистнууд түрүүтэй бүхы хүн зон хабаадалсажа, иимэ баян тэжээл суглуулагдаа. Эндэ хубитаяа ехээр оруулһан коммунистнууд болон бусад нүхэдые дурдабал, колхозой ахамад агроном Б-Д. Д. Цырендоржиев, тэжээл үйлэдбэрилгын бригадын бригадир Е. К. Ковалев, оньһожоруулагдамал бригадануудай бригадирнар С. Б. Алимасов, Г. Я. Климов, үбһэшэдэй бригадые даагша В. Ж. Жамбалов, колхозой түбһөө холо, хойто хүбшэдэ оршодог Түрхэл нютагта В. Е. Климовэй бригада ехэ урагшатайгаар хүдэлөө һэн.

Коммунист Семен Борисович Алимасов бригадынгаа гэшүүдые һайнаар эмхидхэжэ, үдэр бүринигөө даалгабари 130—150 процент дүүргэдэг байгаа. Энээнэй ашаар түсэбөө үлүүлэн дүүргээ һэн. Гадна Семен Борисович агитатораар томилогдоһон юм. Тиигэжэ үбһэшэдэй дунда ходо хөөрэлдөө үнгэргэдэг бэлэй. КПСС-эй ЦК-гай июниин (1983 он) Пленумэй материалнуудай, партиин Центральна Комитедэй Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр Ю. В. Андроповой хэлэһэн үгын удхые тобшолон ойлгуулжа, үдэр бүринигөө ажал хэрэгтэй холбоһон байха юм.

В. В. Михалевой хүтэлбэрилдэг ногооной витамин ехэтэй гурил бэлэдхэгшэд урла урдынхиһаа эршэтэйгээр ажаллаа. Тэдэнэр хүдэлмэриеэ хоёр халаанда эмхидхэжэ, даалгабарияа хоёр дахин үлүүлэн дүүргэһэн байна.

Үльдэргын малшад нютагтаа ургуулһан талха тарягаараа үбэлэй туршада нийтынгээ малые хангажа, һү ехээр һааха, малаа шахан таргалуулжа, шэгнүүрыень нэмэхэ дүүрэн арга боломжотой.

Үнгэрэгшэ намар 3 850 гектарай орооһо тарян хурягдаа. Комбайнернууд дунда зэргээр гектар бүриһөө 14,5 центнер орооһо сохижо абаба. Бүхыдөө 48.000 центнер орооһо тарян колхозой тоог дээрэ буулгагдаа. Таряа хурялга дээрэ Е. Е. Москвитинай бригадынхид ажалай тоосооной шэнэ онол аргаар хүдэлбэ. Эндэ коммунист В. К. Климов агитатораар томилогдоһон байна. Гадна механик-заһабарилагша байһан тула комбайн бүхэнние байра дээрэнь заһабарилжа, тарялан дээрэ һаадгүй хүдэлгэхын тула бүхы хүсэ шадалаа зорюулаа. Коммунистнууд В. С. Кузьмин, В. Е. Терентьев гэгшэд тус тустаа 4.000 центнер шэнэ ургасын орооһо хуряажа абаһан байна. Гадна эрхим ажалай жэшээ харуулхаһаа гадна, агитаторай хүндэтэ уялга дүүргэжэ, тэдэ хурса үгөөрөө нүхэдөө ажалай шэнэ амжалтада урялдаг байгаа.

Залуу комбайнернууд Б. Ш. Борбоев, Д-Н. Галсанов, А. Хабинов, В. М. Бурлаков, нютагайнгаа дунда һургуули дүүргэһэнэй һүүлээр тарян далайн «онгосын» жолоое түрүүшынхиеэ адхаһан В. В. Климов гэгшэд бэрхээр хүдэлжэ, һайшаал магтаалда хүртөө. Тэдэнэр үдэр бүринигөө даабарие 120 — 150 процент дүүргэдэг һэн.

Энэ жэлдэ В. М. Бурлаков, өөрынгөө комбайнаар 6000 центнер орооһо сохижо, эгээл һайн үрэ дүн туйлаа.

Мүнөө колхозой 80 гаран коммунистнар өөһэдынгөө бүхы хүсэл эрмэлзэлые үбэлжэлгын хэрэгтэ зорюуланхай. Тэдэнэй олонхинь өөһэдынгөө анхарал оролдолгоор суглуулжа абаһан тэжээлээ нийтынгээ малда зүбөөр, гамтайгаар эдюулжэ, ашаг шэмыень дээшэлүүлхын тула бүхы хүсэ шадалаа зорюулна.

КПСС-эй Центральна Комитедэй майн (1982 он) Пленум дээрэ баталан абтаһан Эдеэ хоолой программые бүримүһэн бэелүүлхын тула фермэ, отара бүхэнэй ажалые зүбөөр эмхидхэжэ, шадаал һаа ехэ продукци абаха гэһэн зорилго табигдаа. Тиимэһээ суглуулагдаһан тэжээлээ гамтайгаар, зэзэн ёһоор хэрэглэхэ гээшэ эгээл шухала хэрэг болоно.

Д. ГАРМАЕВ.

Эрдэм техникын туйлалтанууд

МЕТАЛЛУРГИИН ЕРЭЭДҮЙН ПЕЭШЭНҮҮД

Металлургическа үйлэдбэридэ мартен пеэшэнүүд һаяар хэрэглэгдэхэеэ огтолон болижо, конверторнүүдээр, хайлуулдаг дугаартаһан электропеэшэнүүдээр һэлгэгдэхээр хараалагдана. Дугаартаһан пеэшэнүүд мартеновэйхидтэ орходоо һураггүй ашагтай. Нэгэ заримандаа конверторнүүдһээшье ашагтай байна. Эдэ пеэшэнүүдэй хайлуулһан металл ехэ һайн шанартай, тэрэнэйнгээ түлөө элшэ хүсэнэй булад гэжэ нэрэ абанхай. Үшөө нэгэ шухала юумэниинь гэхэдэ, эдэ пеэшэнүүд гансал түмэрэй хаядаһан дээрэ хүдэлнэ. Харин тиихэдэнь конверторнүүдтэ 70—80 процент доменно шэрэм гол түлэб хэрэгтэй болодог. Тиимэ дээрэһээ элшэ хүсэнэй булад үйлэдбэрилхэдэ 2—3 дахин бага түлишэ хэрэглэгдэнэ.

Мүнөө үедэ 100 тонно багтаамжатай бүришье ехэ хүсэтэй дугаартаһан шэнэ пеэшэнүүдые бидэ бүтээнэбди. Эдэ агрегадууд бүрин түгэс оньһожоруулагданхай хүсэниинь тон ехэ. Тэрэнэй халааһан уһые предприятинуудые дулаасуулгада хэрэглэжэ болохоор байна. ЭВМ-эй бааза дээрэ тоололгын комплекснууд тэдэние хүдэлгэнэ. Түрүүшын иимэ пеэшэн бүтээгдээ.

Манай институдай мэргэжэлтэд саг үргэлжын зайн галаар хүдэлгэгдэхэ дугаартаһан бүри хүсэтэй электропеэшэнүүдые бии болгохо асуудал шиидхэнэ. Графитова электродуудые алмажа шадаха аргатай, энээгээрээл хүсэ ехэтэ шэнэ пеэшэнүүд үлүү дээрэ байна. Үшөө нэгэ шухала юумэниинь гэхэдэ, саг үргэлжын зайн галаар хүдэлһэн пеэшэнүүд шууягүй. Тиимэ дээрэһээ шууяа үгы болгохо тусхай түхеэрэлгэ хэрэглэхэ хэрэггүй болоно.

Манай институдта бүтээгдэһэн 12 тонно багтаамжатай нэгэ иимэ пеэшэн промышленностьда ашаглалгада үгтэнхэй. Технико-экономическа дүнгүүдээрээ дэлхэй дээрэ байһан иимэ пеэшэнүүдһээ үлүү дээрэ байна.

Энэ пеэшэн металл тон богони саг соо хайлуулха зуураа, оройдоол 400 грамм графит гаргашална. Харин тиихэдэнь бусад пеэшэнүүдтэ зургаан килограмм гаргашалагдана. Пеэшэнэй хүсэниинь 9000 киловатт, үшөөшье дээшээ боложо болохо. Украинын ССР-эй Наукануудай академиин Е. О. Патоной нэрэмжэтэ институдта бүтээгдэһэн промышленностьда хэрэглэгдэхэ электрошлакова түрүүшын пеэшэнэй ашаглалгада үгтэһөөр 25 жэл гүйсэбэ. Хэды ехэ халуундашье хүдэлжэ, хэрэглэгдэжэшье шадаха зүйлнүүдые гаргаха байһаараа иимэ түхеэрэлгэ гол түлэб шалгарна. 20 тонно металл шудхажа шадаха юм. Энээнэй ашаар хэрэгтэй металл абалга 20 процент дээшэлжэ, 2 дахин удаанаар хэрэглэгдэхээр болзорынь һунаагдана. СССР-тэ бүтээгдэһэн иимэ пеэшэнүүд Швецидэ, Францида, Югославида Румынидэ болон бусад оронуудта бии. Совет лицензээр Японодшье баригдажа байна.

Манай институт Е. О Патоной нэрэмжэтэ институдтай хамта 50-һаа 200 тонно хүрэтэр шэгнүүртэй хэһэгүүдые хайлуулжа шадаха пеэшэн бүтээгээ. Энэ пеэшэн соо хайлуулагдаһан металлда графитова электродууд үгы.

Вакуумна - дугаартаһан хайлуулгын эгээл томо пеэшэн манай промышленностьда амжалтатайгаар хүдэлнэ. Тэрэ 60 тоннын холисогүй металлай хэһэг гаргахаар хараалагданхай. Плазменна дугаартаһан пеэшэнүүдтэ хайлуулагдаһан булад тон һонин шэнжэтэй. Эндэ графитова электродуудай орондо плазмотрон дугааг бии болгоно. Энээнэй ашаар ниобий, молибден, никель, кобальт, вольфрам элементнүүд металлда үлэнэ. ГДР-эй эрдэмтэдтэй хамта манай мэргэжэлтэд 30 тонно багтаамжатай дэлхэй дээрэхи эгээл томо плазменно-дугаартаһан пеэшэн бүтээгээ. Энэ пеэшэн шэмээгүйгөөр хүдэлхэһөө гадна, агаар бузарланагүй. Мүнөө тэрэ пеэшэн промышленностьдамнай ашаглалгада оруулагданхай. Харин манда 100 тонно шудхамал гаргахаар пеэшэнэй проект бэлэн болгогдонхой.

ОЛОНОЙ НЮДЭН ХУРСА

…Й ХИНАЛТЫН ХУУДАҺАН № 8

АМЖАЛТА—АЖАЛАЙ ЖУРАМҺАА

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдэй ёһоор үйлэдбэриин бүхы участогуудта гуримтай, эмхидхэл һайнтай болохо, журам заршам наринаар сахиха эрилтэ табигданхай гээд мэдээжэ. Москвагай түрүү коллективүүдэй жэшээгээр манай районой ажалшад үйлэдбэриин ба ажалай журамые саашадань улам бэхижүүлхын түлөө шанга тэмсэл ябуулжа эхилһэн байна.

Районой партийна болон совет органууд ажалай эмхидхэл һайжаруулха, кадрнуудай оролго, гаралгые хорооха, ажалай ба үйлэдбэриин журам бэхижүүлхэ, оньһон түхеэрэлгэнүүдээ ашагтайгаар хэрэглэхын тула зохихо хэмжээнүүдые абажа байнхай.

Энэ талаар арадай хиналтын комитедүүд, бүлэгүүд шалгалтанууд ба рейднүүдээ улам олошоруулжа, үйлэдбэри дээрэ һайн гуримтай, журам заршамтай байхын түлөө ажахын хүтэлбэрилэгшэд ба хүтэлбэрилхы тушаалтадта эрилтэнүүдээ улам шангадхажа байнхай. С. М. Кировэй нэрэмжэтэ түмэр хэрэгсэлнүүдэй заводто шэнэ техникэ үйлэдбэридээ нэбтэрүүлхэ, бар хүсөөр хэгдэдэг ажалай хэмжээе хорсохо талаар ямар хэмжээ ябуулгануудай бэелүүлэгдэжэ байһые шалгаа һэмди. Энэ талаар зарим тэды хүдэлмэри ябуулагдана. Тодорхойлходо, 1984—1985 онуудта шэнэ техникэ нэбтэрүүлхэ комплексно программа зохёогдонхой.

Гэхэтэй хамта, олон дутагдалнууд элирүүлэгдээ. Тус заводой техническэ таһаг бар хүсөөр хэгдэдэг хүдэлмэриие бүридхэлдөө абаха, шэнэ техникэ нэбтэрүүлхын хойноһоо хиналта тогтоохо талаар мүртэй юумэ хэнэгүй. Тиихэдэ бүтээсэ ехэтэй шэнэ оньһон түхеэрэлгэнүүд муугаар ашаглагдана. Үйлэдбэрилһэн продукциин шанарые һайжаруулха зорилготой «Шанарай үдэрнүүд» саг үргэлжэ, түсэбөөр хараалагдаһан болзортоо үнгэргэгдэнэгүй.

Комитет эдэ бүхы дутагдалнуудаа усадхаха эрилтэ заводой хүтэлбэрилэгшэдэй урда табяа.

Буркоопсоюзай автобазада хүдэлмэриин саг хэрэглэхэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ талаар даабаринууд хэр зэргэ дүүргэгдэнэб гэжэ арадай хинагшад шалгаһан юм. Тус коллектив ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэбөө һүүлэй гурбан жэлэй туршада оройдоошье дүүргээгүй гэжэ шалгалта харуулба. Ажалаа эрдэм наукын үндэһөөр эмхидхэхэ түсэб табигдаагүй байшоо.

Ажалай сагые ашагтайгаар хэрэглэхэ, журам заршам наринаар сахиха, аваари хэхэ ябадалтай тэмсэхэ тушаа тус автобазада зохихо хэмжээнүүд абтанагүй. 1982 ондо нэгэ хүндэ абажа тоолобол, 184 үдэр миин һалашаһан байха юм. Байгша ондоошье эрид үсөөрөөгүй. Кадрнуудай оролго, гаралга ехэ байһан зандаа.

Тиимэһээ арадай хиналтын комитедэй заседани дээрэ автобазын хүдэлмэри зүбшэн хэлсэгдэһэн байгаа. Гэбэшье, автобазын хүдэлмэри һайжаруулха талаар мүртэй хэмжээнүүд абтанагүй, мүнөөшье ажалай журам һула зандаа. Ушар иимэһээ энэ асуудалые дахинаа хаража үзэхэ болонобди.

Байгша оной январь һарада районой арадай хиналтын комитет худалдаа наймаанай министерствын барилга-хабсаралгын управлениие шалгахадаа, «Ажалай журам саашадань бэхижүүлхэ, арадай ажахыда кадрнуудай оролго, гаралгые хорооха тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй тогтоол дүүргэгдэнэгүй гэжэ элирүүлээ.

Тус коллективтэ ажалай журам эбдэхэ, захиргаанай табилгаар ажалта үдэрөө гээхэ ябадалнууд олон. Жэшээлхэдэ, байгша оной үнгэрһэн һаранuудай туршада үдэр бүри 7 хүн ажалдаа гарадаггүй байгаа гэжэ тодорхойлогдоо. Энэнь ажал хэдэг зоной 3,6 процент болоно. Иигэжэ ажалай саг гээдэг дээрэһээ СМУ-да 38 мянган түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэгдээгүй байшоо. Барилгын материалнууд—хирпиисэ, хабсаргагдамал түмэр-бетон хэрэгсэлнүүд, гэрэлтүүлдэг приборнууд, газар малтадаг машинанууд ба механизмуудай дуталдадаг дээрэһээ хүдэлмэришэдэй ажалгүй миич һууха ушарнууд али олон үзэгдэдэг байна. Тиигэбэшье управлениин хүтэлбэрилэгшэд ажалай журам бэхижүүлхэ, хүтэлбэриин сагые ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ талаар эрид хэмжээнүүдые абаагүй байһанайнгаа түлөө шанга донгодолгодо хүртөө юм.

Тэрэшэлэн городской электротранспортын заһабарилга-хабсаралгын управлениидэ ажалай журам бэхижүүлхэ, ажалай саг гээхэ ябадал, кадрнуудай оролго гаралга мүн лэ ехэ байба. Тодорхойлон хэлэбэл, 1982 ондо үдэр бүри 10 хүн элдэб шалтагаанаар ажалдаа гарадаггүй байшоо. Энээнһээ уламжалан, РСУ-гай коллектив 95,5 мянган түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хээгүй юм. Эндэхи захиргаан болон профсоюзай организацинуудай журам эбдэгшэдтэ шанга эрилтэ табинагүй, хүдэлмэришэдэй үндэр бүтээсэтэйгээр ажаллаха эрхэ байдал олгоногүй, кадрнуудай оролго гаралгые хорооха талаар хэмжээнүүдые абанагүй. Коллектив сооһь хүмүүжүүлгын хүдэлмэри даншье һулаар ябуулагдана. Инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэйшье дунда журам хазагайруулха ушар дайралдадаг. Нүхэдэй сүүд, архидалга ба алкоголизмтай тэмсэдэг комисси мүртэй һайнаар хүдэлмэрилнэгүй. Арадай хинагшадай ажал ябуулга һула байһаар. Зүгөөр, мүнөө үедэ хиналтын бүлэгэй гэшүүд ажалай журам сахиха, машинанууд болон механизмуудые ашаглаха тушаа шалгалтанууд ба рейднүүдые үнгэргэдэг болоо юм.

КПСС-эй райкомой даалгабаряар манай комитет «Комсомолой прожектортэй» хамта районойнгоо городой 10 предприятида нэгэ доро шалгалта үнгэргөө юм. Рейддэ хабаадагшад хүдэлмэришэдэй ажалдаа ерэлгэ, ошолгые шалгаха даабаритай байгаа һэн. Улаан-Үдын шэлэй заводой заримашуул— 127 хүн 5—20 минутаар ажалдаа хожомдожо ерэбэ, Тиихэдэ 185 хүн хоол барихаяа хахад час урид гаража ошоо, 38 хүн үдын эдеэнэй удаа хожомдожо ажалдаа ерээ.

«Электромашина», С. М. Кировэй нэрэмжэтэ, судна бүтээлгын заводуудай хүдэлмэришэд мүн лэ ажалдаа хожомдодог гэжэ элирүүлэгдэһэн байна. Тус шалгалтын дүнгүүд тухай статьянууд «Правда Бурятии», «Буряад үнэн» газетэнүүдтэ толилогдожо, Советскэ районой партийна эдэбхитэдэй суглаан дээрэ зүбшэгдөө бэлэй. Иимэ шалгалтада арадай хиналтын 30 эдэбхитэд хабаадаһан юм.

Районоймнай арадай хиналтын бүлэгүүд өөрынгөө арга боломжонуудые хэрэглэн, дутуу дунданuудые усадхаха тушаа хэмжээнүүдые абажал байдаг гээшэ. Ажалай журам эбдэгшэд, ажалгүй зайгуултагшад, архиншад, гүрэнэй зөөри үрингшэд ба үбэршэлэгшэд, хулгайшад ба хонжоо наймаа хэгшэдтэй шанга тэмсэл ябуулагдана.

Шэлэй завод районоймнай эгээл томохон предприятинуудай нэгэн болоно. Энээндэ онсо анхарал хандуулжа, жэлэй эхинһээ хойшо 20 шалгалта үнгэргөөбди. Тэрэнэй дүнгүүдээр шог ёгто хачын газетэнүүд гаргагдаа, энээниие олондо соносхохо бусадшье хэмжээ ябуулганууд эмхидхэгдэһэн байна.

Жэшээнь, арадай хинагшадай дурадхалаар цех бүридэ табельнууд бии болгогдоо, тэрээнтэй хамта заводой үүдэндэ эдэбхитэд-хүдэлмэрилэгшэдэй хүсөөр ажалдаа ерэдэг, ажалһаа гаража ошодог сагые хинадаг болоо. Ажалай журам эбдэгшэд захиргаанай, нүхэдэй сүүдэй, профсоюзай комитедэй заседанинууд дээрэ зүбшэн хэлсэгдэбэ.

Эдэ хэмжээнүүдэй ашаар ажалай журам сахилга тус звенодо һайжарбашье, дутуу дунданууд үшөөшье олоч байна.

Үйлэдбэриин «Туяна» гэжэ оёдолой нэгэдэлэй арадай хиналтын бүлэг хүдэлмэрөө һайнаар ябуулна. Тэдэнэр үнгэрэгшэ жэлэйхитэй сасуулбал, байгша ондо ажалай саг гээхэ ябадалые 60 процентээр хорооже шадаһан байна.

Үйлэдбэриин «Бурятшвейбыт» нэгэдэлэй арадай хинагшад байгша ондо ажалай журам сахиха асуудалаар 328 шалгалта үнгэргөө.

Ажалай журам сахиха асуудалаар бидэнэр ажал ябуулгаяа саашадань улам үргэдхэхөөр хараалнабди.

В. ВАСИЛЬЕВ,
Улаан-Үдын Советскэ районой арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ.

…ШЭЕЭ …РУУЛХА …ГҮЙБДИ

…аа-хаанагүй нитын ма…халуун хаһа эхилэнхэй. …н үедэ, намарай һара… харууһалагдажа, хүсэ …обир малнуудые үбэлэй …н түрүүшын үдэрнүүд…үүлжэ, дулаан байрада … «Тарган табан хоно… зоной дунда тон зүбөөр … Үнэхөөрөөшье, һайнаар … байрада хоноогүй мал…үдадаг гэжэ мэдээжэ.

… онуудай үбэлжэлгэдэ … малшад, хонишод хэр …ооб гэжэ мэдэхэ зорил…рь һара соо шалгалта … Тиигэжэ ажахынгаа эхэ …, буруудай 3 гүүртэ, һү … фермэнүүдээр ябажа …а хүдэлмэрилэгшэдтэй …дэнэй һанамжа, дурад…адаа абахынгаа хажуу…дануудыень элирүүлһэн …агша хонишон Анатолий …ковой даадаг отарын хо…сэд дулаалагдаагүй, за… гэжэ энэ шалгалтын …ээ һэн. Ямар ушарһаа …йжагайрнаб гэһэн асуу… хүтэлбэрилэгшэд иигэжэ

…най байгуулагдаһан ба… эмхигүй муугаар хү… гэшүүдэй бүтээһэн хү… муу. Гансашье энэ ота… мүн хонишодой болон …ье байрануудта иимэр…дтай ушархат.

… үбэлжэлгын газаа ту…да бидэнэр, арадай хи…эй гэшүүд. иимэ дутаг… шадахагүй байгаабди. …эрилэгшэдтэй, партийна …олон арадай депутадууд…суудал зүбшэн хэлсэжэ, … ябуулгануудые абаһан, …үүдые хэһээһэн байна…ной оролдолгоор мүнөө…ал болохо үбэлжэлгэдэ …элмэри амжалтатайгаар … Мүнөө ажахымнай мал… зөөгдэһэн үбһэ тэжээ…луулан, дулаан байра…

…лжэлгын үедэ бэшэ, ха…н сагта ажахынгаа хү… — һаалишад, малшад, …еханизаторнуудай ажал хэрэгээр һонирхон, шухала кампанинуудай эхилхэдэ, шалгалтануудайнгаа тоо олошоруулан, малай байранууд, полевой станууд дээгүүр арадай хиналтын саг зуурын постнуудые байгуулдаг гуримтайбди. Һү һаалиин фермэ дээрэ байгуулагдаһан постые дүршэлтэй бэрхэ һаалишан, сельскэ Соведэй депутат, арадай хиналтын гол бүлэгэй гэшүүн Софья Ероловна Кадырова хүтэлбэрилнэ. Хонишодой дунда эмхидхэгдэһэн постые даагшаар ахалагша хонишон Анатолий Георгиевич Чулков томилогдонхой. Даалгагдаһан ажал хэрэгтээ харюусалга ехэтэйгээр хандадаг, олоной хэрэгэй түлөө оролдон ябадаг хүнүүд гол бүлэгтэмнай үсөөн бэшэ юм. Тэдэнэй дундаһаа тракторист, коммунист Галина Николаевна Сажина тракторна бригадын too бүридхэгшэ Федор Гайнутдинов, МТМ-е даагша Хамит Махмутович Бикмулин болон бусадые дурдахаар. Эдэнэр хадаа арадай хинагшадай үнгэргэһэн шалгалта бүхэндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг хүнүүд болоно. Нютагайнгаа хүн зониие һайнаар мэдэдэг дээрэһээ тэдэнэр хэнтэй юун гэжэ хөөрэлдэхөө уридшалан бодомжолон, хүн бүхэнтэй үгэсэ һайнаар ойлголсон, ажал хүдэлмэрээ саашадань улам һайжаруулхые оролдодог байна.

Элирүүлэгдэһэн дутуу дунданuудые усадхахын тула, нэн түрүүн тэндэ ажаллажа байһан хүнүүд таатай зохидоор, зүбөөр хөөрэлдэжэ, ушар мүрыень шиидхэһэнэйнгээ һүүлээр зэмэтэниие хэһээхэдэ болохо гээд һанагшабди. Хабарай тарилгын, таряа хуряалгын үедэ, илангаяа шахардуу байдал тогтодог. Газараа һайнаар элдүүрилхын, гүнзэгыгөөр хахалхын тула механизаторнуудай эсэшэ сусашагүйгөөр ажаллажа байн гэһээ, нэгэ хоер залхуушуул гү, али ажалдаа хайхарамжагүйгөөр хандадаг заримашуул олдоод лэ, бүхы ажалынь муудхуулдаг гээшэ. Үгышье һаа, таряа хуряалгын халуун хаһада, «Адхашье ороoһо гээлтэдэ оруулхагүй» гэһэн үряа доро ажаллажа ябаһан нүхэдтөө һаад тодхор татаха хүнүүд мүн лэ ушардаг. Иимэ хүнүүдтэй ойлгууламжын хүдэлмэри үнгэргэжэ ажал хэрэгтээ харюусалгатайгаар хандаха тухай зааха шухала.

Техникэ заһабарилха, хадагалха хүдэлмэри һайнаар эмхидхэгдэнхэй. Энэ талаар Х. М. Бикмулин яһала оролдодог юм. Мүнөөшье намар таряа хуряалгын дүүрэмсээр машина, тракторнуудаа угаажа арилгаад, байра байрадань табинхай. Хаанашье өөр өөрын гурим тогтоон ажаллахада хүнгэншье байдаг, мүн хүдэлмэриин сагшье алмагдадаг.

Ажалай журам сахиха талаар нилээдгүй хүдэлмэри ябуулагдаа. Хүдэлмэриһөө гээгдэхэ, хүлжаха гү, али ажалай үедэ архидаха, зайгуултаха ушарнууд үгы шахуу болонхой. Гэбэшье, бидэнэр ажалай журам сахиха хүдэлмэреэ улам бүри шангадхан, харюусалгаяа нэмээн, эршэеэ һуларуулангүй ажаллаха еһотойбди.

В. КОЛОБКОВ,
Мухар-Шэбэрэй районой «Родина» колхозой арадай хиналтын гол бүлэгэй түрүүлэгшэ.

Ажалай болон дайнай ветеран Антон Алексеевич Кокорин арадай хинагшаар олон жэлэй туршада ажаллажа ябана. Тэрэнэй хүтэлбэрилдэг арадай хиналтын гол бүлэгтэ хамта дээрээ 15 гэшүүн тоологдодог. Тэдэнэй олонхидынь Баргажанай районой Бодонгой совхозой эрхим малшад, механизаторнууд, хонишод болон бусад тушаалтад болоно. Һүбын сельскэ Соведэй депутат нүхэр Кокориной даадаг бүлэгэйхид ажахы дотороо үзэгдэдэг дутуу дунданuудые усадхаха хэрэгтэ бүхы хүсэеэ зорюулна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. А. Кокорин.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

АШАГ ҮРЫЕНЬ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ

Түнхэнэй районой арадай хиналтын комитет партиин XXVI съездын, мүн удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан, хүдөө ажахын үйлэдбэриие хинаха талаар зарим тэды хүдэлмэри ябуулна гээд, республикын арадай хиналтын комитет тэмдэглэбэ. Тэдэнэр 1982 ондо, мүн байгша оной туршада колхоз, совхозуудай, агропромышленна нэгэдэлдэ ородог бусад предприятинууд ба организацинуудай ажал ябуулгада хабаатай асуудалнуудаар 50 гаран шалгалта үнгэргэһэн байна. Тэдэнэй 40-ниинь районой комитедэй заседанинууд дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, хэмжээнүүд абтаа. Хэдэ хэдэн шалгалтын материалнуудые КПСС-эй райкомой бюрогой. арадай депутадуудай районно Соведэй гүйсэдкомой заседани дээрэ зүбшэн хэлсэхыень дурадхаа.

Гэхэтэй хамта, тус районой комитет ажахынуудай ажал ябуулгые гүнзэгыгөөр шэнжэлээгүй, ехэ гарза хохидолдо ородог, үйлэдбэрилһэн продукциин өөрынь үнэ сэнгэй ехэ байдаг шалтагаануудые элирүүлээгүй, зарим хүтэлбэрилэгшэдтэ шанга эрилтэ табижа шадаагүй гэжэ комитет зааба.

Шалгалтынгаа ашаг үрые дээшэлүүлхыень районой комитедтэ дурадхагдаа.

М. АНДРЕЕВА,
республикын арадай хиналтын комитедэй хүдэлмэрилэгшэ.

ДУТАГДАЛНУУДТАЙШЬЕ ҺАА...

Каменскын поселково Соведэй арадай хиналтын бүлэг һүүлэй үедэ ажал хүдэлмэрээ яһала эдэбхижүүлээ. Бүлэгэй түрүүлэгшэ В. И. Ледовских арадай хиналтын хүдэлмэридэ олониитын түлөөлэгшэдые олоорнь хабаадуулдаг байна. Тэрэшэлэн поселково Соведэй депутадууд, предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэд арадай хиналтын бүлэгэй найдамтай туһалагшад болонхой.

Арадай хиналтын тус бүлэг квартал бүри табигдадаг түсэбэй ёһоор хүдэлмэрээ ябуулна. Тэрэ түсэбүүд сооһь шухала асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэхээр хараалагдадаг юм.

Жэшээлхэдэ, байгша оной февраль һарада Байгалай ОПХ-гай долоодохи отделенидэ үбһэ тэжээлээ хэр гамтайгаар гаргашалнаб, хабарай гарилгада бэлэдхэл хэр зэргэ ябуулагдажа байнаб гэжэ арадай хинагшад шалгаа һэн.

Удаань — апрель һарада асбоцементнэ зүйлнүүдэй заводой үйлэдбэрилдэг продукциин шанарые шалгаһан байна.

Шалгалтануудые үнгэргэхэдөө, бүлэгэй гэшүүдһээ гадна мэргэжэлтэд энэ хэрэгтэ хабаадана. Тодорхойлбол, Байгалай ОПХ-гай малай үбэлжэлгын ябасые шалгахадаа, тус заводой хамһабариин ажахые даагша А. И. Иванов хабаадалсаа һэн.

Шалгалтынгаа дүнгүүдые тэдэнэр бүлэгэй гү, али поселково Соведэй гүйсэдкомой заседани дээрэ зүбшэн хэлсэдэг заншалтай.

Байгша ондо тус бүлэгэй гэшүүд 6 шалгалта үнгэргөөд байна. Эдэнэй 2 шалгалтынь дүнгүүд бүлэгэй заседани дээрэ зүбшэгдөө, 4-ниинь нютагай Соведэй гүйсэдкомой заседани дээрэ хаража үзэгдэбэ. Тус бүлэгэй гэшүүдэй шалгалтаар элирүүлэгдэһэн дутагдалнуудые усадхахын түлөө оролдодогынь һайшаалтай. Арадай хинагшад Г. Г. Корытов, В. М. Рогачев, В. И. Григорьев, бусад эгээн эдэбхитэйшүүлэй тоодо ородог гээшэ.

Гэхэтэй хамта. арадай хиналтын тус бүлэгэйхид барилгын, хүн зониие худалдаа наймаанай, ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын асуудалнуудаар шалгалтануудые үсөөнөөр үнгэргэнэ. Шалгалтын дүнгүүд тухай материалнууд ажалша коллективүүдтэ, олониитын организацинуудта зүбшэн хэлсэхээр дамжуулан үгтэнэгүй.

Арадай хинагшадай хүдэлмэриин дүнгүүдые олондо соносхохо талаар мүртэй юумэн хэгдэнэгүй гэжэ тэмдэглэлтэй.

Иимэрхүү зарим тэды дутагдалнуудтай байгаашье һаа, тус бүлэгэй гэшүүд хиналтын талаар ехэ хүдэлмэри ябуулна гэжэ онсолон тэмдэглэхэ шухала.

С. СТЕПАНОВ.

РАЙОНУУДҺАА МЭДЭЭСЭНЭ

СЭЛЭНГЭ

Кировэй нэрэмжэтэ совхоздо түлишэ ба электрын элшэ хүсэ гамтайгаар гаргашалха асуудалда анхаралаа багаар хандуулна гэжэ арадай хинагшадай шалгалтаар элирүүлэгдэбэ.

Байгша ондо тус совхоз 570 мянган киловатт-час электрын элшэ хүсэ үлүү ехээр гаргашалба.

Түлишын энергетическэ нөөсэнүүдые гамтайгаар гаргашалха тушаа хараалһан хэмжээ ябуулгануудай дүүргэлтын хойноһоо хиналта совхозой дирекци бэелүүлнэгүй. Жэшээлхэдэ, ороoһоной тоог дээрэ, һү һаалиин бүхы фермэнүүдтэ үдэр, һунигүй электрын лампочканууд носожо байдаг. Үдэр бүри лампочкануудые носоожо, унтарагаажа байха график үгы юм. Совхозой ахамад энергетик Р. Ц. Ешиевэй зүгһөө электрын элшэ хүсэ гамнаха тушаа хэмжээнүүд абтанагүй.

Арадай хиналтын городской комитет түлишэ болон электрын элшэ хүсэ алмаха гамнаха талаар хэмжээнүүдые абаагүй байһанайнь түлөө совхозой директор Г. С. Чебунинда шанга донгодолго соносхоо. Электрын элшэ хүсэнэй хэмһээ үлүү ехээр гаргашалагдаһанайнь түлөө ахамад энергетик Р. Ц. Ешиевтэ шанга донгодолго соносхогдоо. Тэрэ нэгэ һарынгаа салин хүлһые гүрэндэ түлэхэ болобо.

ХУРАМХААН

Арадай хинагшад түлишэ ба түрьхидэг материалнууд Хурамхаанай совхоздо ямараар гаргашалагданаб, хэр зэргэ һайнаар хадагалагданаб гэжэ шалгажа үзэбэ. Совхозой нефтесклад һайнаар хөрөөлогдоогүй байдаг. Тэрэнэй талмай дээрэ бог шорой, адхарһан тоһон гэхэ мэтэ дүүрэн. Зарим резервуар cooһoo тоһон, бензин гоожожо байба. Жэлэй туршада 1,2 тонно бензин гоожожо, совхозые 180 түхэриг гарзада оруулна гэжэ тооложо гаргагдаа.

Тус совхозой полевой станууд дээрэ түлишэ мүн лэ муугаар хадагалагдана. Дизельнэ тоһоной адхарһанһаа уламжалан совхоз жэлдээ 693 түхэригэй гарзада ороно. Полевой стан дээрэхи түлишэ хараха харуулшан үгы.

Районой арадай хиналтын комитедэй заседани дээрэ энэ асуудал һаяхан хаража үзэгдөө. Совхозой ахамад инженер Б. Г. Номшиевта шанга донгодолго соносхогдобо.

ХЯАГТА

Районой арадай хиналтын комитедэй гэшүүд 35-дахи магазинай хүдэлмэриие шалгаба. Худалдаанда хомор эд бараан энэ магазинай хамһабариин байра cooһoo олдоһон байна. Жэшээлхэдэ, нэгэ арһан дэгэл, «Посольская» архи, «Ласточка» гэжэ 20 килограмм конфетэ, «Ассорти» гэжэ 8 баанха компот, 35 килограмм изюм гэхэ мэтэ эдеэ хоолой зүйлнүүд эндэ хадагалаатай байгаа. Тус магазинда эдеэ хоол шэгнэжэ худалдаха ёһогүй юм. Гэбэшье энэ эрилтэ дүүргэгдэдэггүй байба. Магазиниие даагша Л. Ф. Осеева худалдан абагшадта бүдүүлигээр хандадаг, магазин соо ариг сэбэр сахидаггүй, худалдаа наймаанай гурим эбдэдэг гэжэ шалгалтаар элирүүлэгдэһэн байна.

Элэ бүхы дутагдалнуудаа усадхажа, гэм зэмэтэй хүнүүдые харюусалгада хабаадуулхыень Хяагтын райпогой хүтэлбэрилэгшэдтэ дурадхагдаба.

ПРИБАЙКАЛИ

Хуули ёһо шудалха университедэй ээлжээтэ хэшээл эндэ һаяхан болобо. Районой колхоз, совхозууд, организацинууд, предприятинууд ба эмхи зургаануудай арадай хиналтын бүлэгүүдэй түрүүлэгшэнэр тус хэшээлдэ хабаадаба. Районой арадай судья Т. М. Житихина «КПСС-эй XXVI съезд совет нийтын гүрэнэй саашадаа хүгжэлтэ тухай» гэһэн элидхэл хэбэ.

Университедэй шагнагшад «Социалис хиналтын гол ёһо гуримууд» гэһэн лекци мүн лэ шагнаа.

ОЛОНОЙ ХҮСЭ НЭГЭДХЭН

«Ажалай социалис журам бэхижүүлхэ хүдэлмэриие шангадхаха тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВЦСПС-эй тогтоолой гараһан ушартай дашарамдуулан Захааминай районой Далахайн совхозой арадай хиналтын гол бүлэгэйхид хүдэлмэрөө улам эдэбхижүүлээ гээд тэмдэглэхээр. Коммунист Юрий Бадмаевич Будаевай хүтэлбэрилдэг бүлэгэй гэшүүд үнгэрһэн арбан һарын туршада олоной хабаадалгатай 7—8 шалгалта үнгэргэжэ, ажахы дотороо үзэгдэдэг дутагдалнуудаа элирүүлжэ, тэдэниие саг соонь усадхаха талаар зохихо хэмжээнүүдые абаа.

Үбһэ хуряалгын хаһада тэдэнэр илангаяа эршэмтэйгээр ажаллажа, һайн шанартай, ехэ үбһэ бэлэдхэхэ хэрэгтэ хамта хүдэлдэг нүхэдөө, мүн совхозойнгоо ажалшадые уряалаа бэлэй. Гол бүлэгэй түрүүлэгшэ Юрий Будаев өөрынгөө оролдосо ехэтэй ажалаар нютагайнгаа залуушуулда үльгэр жэшээ боложо үгэнэ. Тэрэнэй хүтэлбэрилһэн үбһэшэдэй звеногойхид совхоз соогоо хододоо түрүүлэн, түсэбһөө холо ехээр үбһэ бэлэдхэжэ тушаагаа һэн. Залуу коммунистнууд Сергей, Александр Базаровуудай, Владимир Бадмаевай даалһан звенонууд мүн лэ эрхимээр ажаллаа.

Нийтын адууһа малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлгэдэшье арадай хинагшад оролдосотойгоор хабаадаһан, малай гүүртэнүүдэй, малшадай байрануудай ямар байдалда байһыень шалгажа, тэдэниие заһабарилха, дулаалха талаар үргэн хэмжээнэй хүдэлмэри ябуулаа һэн. Совхозой һү һаалиин 2 фермэ, мал шахалгын, мал бэлшээн тарагалуулгын гүүртэнүүдээр тэдэнэр саг үргэлжэ ябажа байдаг. Тиихэ үедөө арадай хинагшад малшадай ажал хүдэлмэреэр, тэжээлээ хэр зүбөөр хэрэглэдэгээрнь һонирходог гээшэ. Үбэлэй үедэ, уһа горхонуудай хүрэжэ эхилэмсээр, малаа ундалуулха уһагүй боложо малшад зободог юм. Ушар иимэһээ уһанай хүрэмсөөр уһа зөөдэг 2 машина табигдажа, хоёр отделениин арба гаран гүүртын малнуудые уһаар хангадаг болоо. Саг соогоо зөөгдэһэн уһа малшад бүлеэдхэн, малаа ундалуулдаг.

— Нёдондо үбэл совхозоймнай дүршэлтэй бэрхэ жолоошон, коммунист Владимир Лупсанович Жалсараев энэ хүндэ, харюусалга ехэтэй хүдэлмэридэ ябаһан юм. Энэ нүхэрнай даалгагдаһан хэрэгээ оролдосотой бэрхээр бэелүүлэн, отделениин түбһөө 10—15 модо холо оршодог гүүртэнүүдые нэгэшье үдэрэй туршада уһаар таһалдуулангүй хангажа, малшадай һайшаал магтаалда хүртэһэн байна. Мүнөө жэлдэ Дондок Цыбеновтэ энэ хүдэлмэри даалгагданхай. Совхозой эдэбхитэй хүдэлмэрилэгшэ нүхэр Цыбенов энэ найдалыень харюулха гэжэ батаар этигэнэбди,—гэжэ гол бүлэгые даагша Юрий Бадмаевич хөөрөө һэн.

Мүн тиихэдэ малшадта үбһэ тэжээлыень зөөхэһөө эхилээд, бэшэшье хүндэ хүшэр хүдэлмэриинь тракторөөр хэхэ арга бии болонхой. Энэ хүдэлмэри хэр зүбөөр үнгэргэгдэнэб гэжэ мүн лэ анхаралда абтадаг. Мүнөө малай үбэлжэлгэ түлэг ябажа байна. Гэбэшье зарим гүүртэнүүдтэ дутуу дунданууд үшөөл үзэгдэһөөр гээшэ. Тэдэниие түргэн болзор соо усадхажа, гүүртэнүүд дээрэ гурим тогтоохын, мүн совхозой хүдэлмэрилэгшэдэй дунда журам шангадхахын тула арадай хиналтын бүлэгэй гэшүүд партийна болон комсомолой организацинуудтай, совхозой дирекци, сомоной Соведэй гүйсэдкомтой нягта холбоо барисаа байгуулан ажаллана. Энэ хэрэгтэнь коммунистнууд, арадай хинагшад — адуушан Борис Ринчинович Гончиков, агитатор Буда Шагдурович Гармаев, малшан Екатерина Цыренжаповна Шагдурова болон совхозой хүтэлбэрилэгшэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд ехэхэн туһаламжа үзүүлнэ.

Ж. ДАРМАЕВА.
Захааминай район.

НЮТАГ НЮТАГАЙ hОНИН

ПЕНЗЫН ДУУШАД—МАНАЙДА

П. И. Чайковскиин нэрэмжэтэ хүгжэмэй училищиин концертнэ зал соо «Дүхэригөө үргэдхээл» гэhэн программатай Пензын гүрэнэй филармониин артистнууд бэлиг шадабаряа улаанүдынхидтэ hаяхан харуулба. Хоёр час тухай үргэлжэлhэн концертын эгээл hонирхолтой, hайшаалтай номернууд харагшадай халуун альга ташалгаар нэгэтэ бэшэ тэмдэглэгдэhэн байна.

Тус коллективэй уран hайханай хүтэлбэрилэгшэ Олег Байкалов эстрадын артистка Зинаида Казакова хоёр шог зугаатай богонихон дуунуудаараа, монолог болон фельетонуудаараа суглааргшадые баясуулаа. Эдэнэр баян дүршэлтэй артистнууд hэн тула ээлжээтэ фельетонойнгоо удхые тодоор харуулжа, гол түлэб манай юрын ажабайдалда үшөөл ушардаг дутуу дундануудые, хэрзэгы муухай ааша гаргагшадые хүн зоной ёгто энеэдэнэй шүүмжэлэлдэ табина.

Байгша ондо Алма-Ата хотодо үнгэргэгдэhэн Түбэй телевидениин «С песней по жизни» гэhэн конкурсын лауреат, харагшадай hайшаалай шанда хүртэhэн дуушан Анатолий Кокнаев гэгшэ хэдэн дуунуудые гүйсэдхөө. Тэрэнэй конкурсдо дурадхаhан А. Мартыновай «Заклятие» гэhэн дууе харагшад ехэ дулааханаар угтаа.

«Марафон» гэжэ бүлэгэй хүгжэмшэд энэ үдэшэ гүйсэдхэгдэhэн бүхы дуунуудые шадамараар дэмжэн наадаа. Тиихэдэ энэ коллектив өөhэдынгөө баримталдаг хүгжэмэй «рок-н-ролл» гэжэ маягай дуунуудые, найруулгануудые харагшадай үзэмжэдэ дурадхаа. Мэдээжэ композитор Дюк Эллингтоной «Хамбы» гэжэ пьесын удхаар Хуан Тизолой найруулhан композици суглааргшадай анхарал татаа. Энэ бүлэгэй дуушад эгэшэ дүү Ольга болон Татьяна Бондарчук гэгшэдэй гүйсэдхэhэн дэлхэйн болон оронойнай арадуудай дуунууд бултадаа бэе бэедээ адлихан гэжэ hанахаар байгаа hэн. Тиимэhээ харагшадшье мүн лэ иимэ сэгнэлтэ үгэбэ гэжэ тэдэнэй альга ташалгаар ойлгогдоо бэлэй.

Байгуулагдаhаар табан жэл тухай энэ коллективэй хүдэлжэ байгаашье hаань, «Дүхэригөө үргэдхээл» гэжэ шангаар нэрлэhэн программань харагшадай эрилтэдэ харюусанагүй гэхэ гү, али хуушараа гэжэ үшөө дахин тэмдэглэлтэй. Ушар тиимэhээ тэрэниие hайшааhан, зүрхэ сэдьхэлээрээ баясан харагшын харагдахагүйнь ойлгосотой hэн.

Б. ДАМБАРИНЧИНОВ.

ЕХЭ УДХА ШАНАРТАЙ ХЭРЭГ

Улаан-Үдэ хотын ДОСААФ-ай Октябрьска райкомой ээлжээтэ пленум боложо, район дотор ажалшадай, мүн залуушуулай дунда сэрэгэй-патриотическа хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин хэр зэргэ ябуулагдажа байhан тухай асуудал зүбшэн хэлсэбэ. «ДОСААФ-ай районно эхин эмхинүүдэй хүдэлмэриие саашадань улам hайжаруулха» тухай асуудалаар ДОСААФ-ай райкомой түрүүлэгшэ В. Ф. Есина элидхэл хэhэн байна.

ВЛКСМ-эй Октябрьска райкомой секретарь В. М. Мельников, районой дотоодын хэрэгүүдэй таhагай начальник В. Н. Сергеев, медицинскэ училищиин, 50-дахи hургуулиин багшанар О. З. Попонов, М. М. Рябов болон бусад үгэ хэлэхэдээ, өөhэд өөhэдынгөө эмхинүүдтэ залуу үетэнэй дунда сэрэгэй-патриотическа хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин хэр зэргэ ябуулагдадаг тухай хөөрэжэ үгэhэн, мүн оборонно-нийтын хүдэлмэридэ, мүн гүрэн түрын ехэ удха шанартай хэрэгтэ үзэгдэдэг дутуу дундые зүйлнүүлээ усадхаха тухай hанамжанууд хэлэгдээ.

Ч-Д. БУДАЕВ.

ТУҺАТАЙ ХӨӨРЭЛДӨӨН

Буряадай мэдээжэ уран зохёолшо, Социалис Ажалай Герой Цокто Номтоевич Номтоев түрэл Хөөрхэ нютагтаа ерэжэ, hонирхолтой уулзалга үнгэргэбэ. Ушарынь гэхэдэ Ц. Номтоев түүхын ба соёлой памятнигуудые хамгаалгын республиканска бүлгэмэй даабаритай ерэhэн байна.

Нютаг бүхэндэ байдаг памятнигууд саг үргэлжэ харууhалагдажа, hэргээгдэн шэнэлэгдэжэ байха зэргэтэй аад, зарим нютагуудта иимэ эрилтэ сахигдадаггүй байшоо. Эдэрмэг тосхондо Х. Н. Намсараевай хүшөө бии юм. Тэрэнэй hуурин хуушаржа муудаhыень Ц. Н. Номтоев элирүүлээд, совхозой хүтэлбэрилэгшэдтэ энээн тушаа мэдүүлжэ, богони болзор соо заhабарилуулха болобо.

Хөөрхэ нютагта Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда унаhан сэрэгшэдэй дурасхаалые мүнхэлhэн хүшөө бии. Тэрэнэй гүнзэгы удха шанар тухай хөөрэлдөөн hурагшадтай үнгэргэгдөө. Энэ хөөрэлдөөндэ хабаадаhан дайнай ба ажалай ветеран Д. Б. Базаров—hайнаар hуража, эрхим совет эрхэтэд болоогты, — гэжэ hурагшадта хүсэhэн байна. Үдаань hурагшад класс классаараа ээлжээлэн памятнигуудые харууhалхабди гэhэн шиидхэбэри абаа. Ц. Н. Номтоевой бэшэhэн «Хилээмэн», «Эдир наhан» гэhэн номууд дээрэ автор-та дурасхаалай бэшэг бэшүүлээ.

Б. ЛАЙДАПОВ.

Хэжэнгын район.

ТЕЛЕВИЗОР ХАРАГШАДТАЙ УУЛЗАЛГА

Загарайн районой Эрхиригэй совхозой соёлой байшан соо тус ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй республикымнай Министрнүүдэй Соведэй телевидени болон радио-дамжуулгын талаар Гүрэнэй комитедэй түлөөлэгшэдтэй уулзалга hаяхан болобо.

Тус комитедэй таhагые даагша республикымнай соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ А. В. Александров уулзалгые нээжэ, hонирхолтой баримтануудые хэрэглэн, комитедэйнгээ хүдэлмэри тухай хөөрөө. Мүнөө республикымнай ажалшадай 92 процент телевидениин нэгэдэхи, 84 процентнь хоёрдохи программануудай дамжуулгануудые харадаг. Бүхы hуурин тосхонууд радиогоор гүйсэд хангагданхай. Эрхиригэй совхозой хүдэлмэрилэгшэд бүхы дамжуулгануудые хараха, шагнахаhаа гадна, өөhэдөө тэрээндэ хабаадажа, бэшэгүүдые бэшэдэг юм. Хүдөөгэй ажалшадта зорюулагдаhан буряад хэлэн дээрэ гарадаг концерт болон дамжуулганууд тэдэнэй халуун анхаралые татадаг байна. Тиимэhээ энэ тэрэ дамжуулгые hайшааха, шүүмжэлхэ хөөрэлдөөн болоо.

Энэ уулзалгада хэбаадаhан телевидениин ба радио-дамжуулгын комитедэй хүдэлмэрилэгшэд В. Коренев, Г. Турлай, Л. Суворова. В. Хацанов, М. Батоин, В. Иванова, З. Гомбожапов гэгшэд телевизор харагшадай болон радио шагнагшадай асуудалнуудта харюусажа, республикадамнай телевидениин зорилгонууд, зохёохы түсэб тухайгаа хөөрэжэ үгөө.

Теле болон радио-дамжуулганууд тухай өөhэдынгөө hанамжа дурадхалнуудаа дунда hургуулиин багша А. К. Халбаева, отделениие эрхилэгшэ М. А. Доржиев, дунда hургуулиин ВЛКСМ-эй комитедэй секретарь Т. Базарова гэгшэд хэлээ. Совхозой парткомой секретарь В. Л. Раднаев эндэ сугларhан хүн зоной зүгhөө зохёохы хүдэлмэрилэгшэдтэ баяр баясхалан хүргэхэ зуураа, хүдөөгэй ажалшадта зорюулагдаhан дамжуулганууд hонирхолтой, түрүү малшад болон таряашад тухай хоороонүүд удхаараа гүнзэгы бологлэ гэжэ хүсэhэн байна.

Уулзалгын түгэсхэлдэ Гостелерадиогой арадай инструментнүүдэй оркестр дуушад Г. Эрдынеев Н. Будаева хоёрой хабаадалгатайгаар концерт харуулаа.

С. ТЮЛЮКИН.

ХИЛЫН ЦААНАҺАА
ТАСС • АПН

ГДР-эй АРАДАЙ ПАЛАТЫН СЕССИ

БЕРЛИН. ГДР-эй Арадай палатын наймадахи сесси эндэ болобо. СЕПГ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, ГДР-эй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Э. Хонеккер, республикын партийна ба гүрэнэй бусад хүтэлбэрилэгшэд тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадана.

СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ГДР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Штоф депутадуудай урда элидхэл хэбэ. Ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахын түлөө, буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые болюулхын түлөө тэмсэл ГДР-эй гадаадын политикын гол зорилго болоно гэжэ тэрэ мэдүүлээ. Сэрэгэй булюу хүсэтэй боложо, өөhэдынгөө дура хүсэлэнгүүдые дэлхэйн арадуудта баадхахые hэдэдэг империалис хүсэнүүдэй hэдэлгэнүүдтэ СССР болон социалис хани нэгэдэлтэ бусад оронуудтай хамта ГДР шанга харюу сохилто үгэхөөр бэлэн юм.

Эгээл тиимэhээ холын зайда хэрэглэгдэхэ оперативно-тактическа ракетэнүүдые ГДР-эй газар дайда дээрэ тараан тодхохо бэлэдхэлэй хүдэлмэриие түргэдхэхэ тухай шиидхэбэри ГДР-эй ба СССР-эй правительствануудай хоорондо баталагдан абтаhан байна.

Оронойарадай ажахые 1984 ондо хүгжөөлгын түсэб, Гүрэнэй бюджет тухай хуулинууд сесси дээрэ баталагдан абтаа.

Атомай элшэ хүсэ хэрэглэхэ тухай хуулиие депутадууд мүн лэ батална.

Ядерна дайе зайсуулха демонстрацида хабаадаhан энэ үлбэр үбшэн эхэнэрые полицинхидай арестовалга энэ зураг дээрэ харуулагдана. (Ливермор, Калифорни штат).

АП—ТАСС-ай фото.

ҮНДЭР СЭГНЭЛТЭ

ДЕЛИ. Индиин худалдаа наймаанай ба промышленна палатануудай федерациин хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн Арвинд Лалбхан Индиин ба СССР-эй хоорондохи олон янзын харилсаанай амжалтатайгаар хүгжэжэ байhые үндэрөөр сэгнэбэ. Экономическа ба эрдэм-техникын харилсаанай талаар совет-индиин правительстванууд хоорондын комиссиин эндэ боложо байhан наймадахи заседани дээрэ Совет делегациие толгойлогшо, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо И. В. Архиповай хүндэлэлдэ эмхидхэгдэhэн сайлалга дээрэ тэрэ үгэ хэлэхэдээ, hүүлэй 30 жэлэй хугасаа соо хоёр ороной хоорондохи алиндань ашатай туhатай холбоо барисаан нилээд бэхижэhэн байна гэжэ тэмдэглээ. Мүнөө экономическа, худалдаа наймаанай талаар, замбуулинай дайдые шэнжэлхэ талаар, гэгээрэлэй, медицинын, соёлой асуудалнуудаар холбоо барисаамнай амжалтатайгаар хүгжөөгдэжэ байна.

Индиин ба СССР-эй хоорондохи экономическа, худалдаа наймаанай харилсаан ехэ ерээдүйтэй юм гэжэ Арвинд Лалбхан тэмдэглээ. Эб найрамдал хангаха, социально-экономическа хүгжэлтэ дэбжэлтэ туйлаха талаар совет болон энэдхэг арадуудай ехэ хүсэлэл эрмэлзэлтэй байлга, хоёр ороной арадуудай хоорондын этигэл найдал энээнэй эшэ үндэhэн болоно.

ПРОФСОЮЗУУДАЙ ТҮЛӨӨЛЭГШЭДЭЙ ХАНДАЛГА

ГАВАНА. Түбэй Америкэ болон Карибска далайн оршон тойрониие эб найрамдалай зоно болгохо гээшэ энэ райондохи ажалшадай түрүү үзэлтэй бүхы бусад хүсэнүүдэй нангин эрмэлзэл болоно гэжэ Кубын ниислэл хотодо сугларhан Карибска далайн оршондохи 9 ороной профсоюзуудай түлөөлэгшэдэй баталан абаhан хандалга дотор хэлэгдэнэ.

Эрхэ сүлөөгэйнгөө, бэеэ даахан ба дулдыданги бэшэ байдалайнгаа түлөө арадуудай тэмсэлые дараха гэhэн зорилготойгоор дэлхэйн олон районуудта харата муухай ябуулгануудые үүдхэжэ байhан США-гай империализмын ээрхэг түримхэй политика документ дотор эрид шангаар буруушаагдана. Холбоото Штадуудай сэрэгүүдэй Гренадые булимтаран эзэмдэлгые дары болюулха эрилтэ тэрээн дотор табигдана, Никарагуада эсэргүү Вашингтоной үүдхэhэн харата ябуулганууд, Кубада зүрюу харша hүйдхэлтэ хэрэгүүд эрид буруушаагдана.

ЕЛҮҮРТЭ ЕРЭЖЭ СЭНГЫТ!

Улаан-Үдэ хотын Куйбышевай нэрэмжэтэ үйлсэдэ оршодог «Спартак» бүлгэмэй стадион дээрэ конькигаар олониитын hолжорхо елүүр hаяхан нээгдэбэ. Тэрэнэй нээлгын баяр ёhололдо Советскэ районой арадай депутадуудай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо А. Н. Яковлева, ВЛКСМ-эй Советскэ райкомой нэгэдэхи секретарь В. А. Потехин, ВЛКСМ-эй горкомой, городской болон районой спорткомитедүүдэй түлөөлэгшэд байлсаа.

ВЛКСМ-эй Советскэ райкомой нэгэдэхи секретарь В. А. Потехин баяр ёhололые нээжэ, үгэ хэлээ. Энэ елүүрые бүтээлгэдэ хабаалаhан промышленна предприятинууд, дунда hургуулинуудта баяр баясхалан хүргэжэ, конькигаар hолжорхо дуратайшуулай ээлжээтэ сезонойнь нээгдэhэн үдэрөөр амаршалаад, шэнэ елүүр дээрэ ходо ерэжэ сэнгэдэг байхыень хүсэhэн байна.

Удаань конькишадай жагсаалай hүүлээр түрүүшын мүрысөөн болобо. Мүрысөөндэ илаhан, шалгарhан конькигаар урилдагшад Хүндэлэлэй грамота, шагнууд болон дурасхаалта бэлэгүүдээр урмашуулагдаа.

— Энэ елүүрые бүтээхын тула ехэхэн ажал хэгдээ,— гэжэ Советскэ районой спорткомитедэй түрүүлэгшэ А. Н. Сбавитель хөөрэнэ. — Районоймнай промышленна олонхи предприятинуудай хүдэлмэришэд, дунда hургуулинуудай hурагшад, «Спартак» бүлгэмэй захиргаан, мүн манайшье спорткомитет ехэ туhа хүргэhэн байна. Үбэлэй үедэ ажалшадые элүүржүүлгын хүдэлмэриие урагшатайгаар ябуулха шухала хэмжээн абтаба. Мүнөө нээгдэгшэ елүүр үдэр бүри 14 часhаа 20 час болотор хүдэлхэ. Эндэ дүрбэн зуу гаран коньгитай прокат, тиихэдэ халуун сай, эдеэ хоолой зүйлнүүдые худалдаха буфет нээгдээ. Юрэдөөл, конькигаар hолжорхоо ерэhэн хүн бүхэнэй амарха, бэеэ hорихо эрхэ байдал гүйсэд эмхидхэгдэнхэй. — гэжэ хөөрөө hэн.

Х. СОКТОЕВ.

УЛАСХООРОНДЫН ШЭНЖЭЛЭЛ

АЮУЛГҮЙ БАЙДАЛАЙ НАЙДАМТАЙ ҮНДЭҺЭ

Уласхоорондын байдалай эрид шахардуу шанга боложо байhан энэ үедэ Варшавска Договорто ородог гүрэнүүдээр зүбшэгдэhэн ябуулганууд, социалис оронуудай хоорондо харилсаа холбоое хүгжөөлгэ онсо шухала удха шанартай болоно. Үнгэрhэн неделиин туршада болоhон үйлэ хэрэгүүд тиимэ байдалые үшөө дахин гэршэлэн харуулба. Социалис хани нүхэсэл халаа эб найрамдал ба арадуудай аюулгүй байдалай хүсэ ехэтэ арга нүхэсэл байhаниие тэдэ үйлэ хэрэгүүд эли тодоор гэршэлэн харуулна.

Болгариин ниислэл хото Софида декабриин 5-haa 7 болотор Варшавска Договорто ородог гүрэнүүдэй оборонын министрнүүдэй комитедэй заседани болобо. Прагада 1983 оной январиин 5-да абтаhан Декларациин ба 1983 оной июниин 28-да социалис гүрэнүүдэй партийна ба гүрэнэй ажал ябуулагшадай хамтын мэдүүлгын үндэhөөр Европодо тохёолдоод байhан эрхэ байдалые хараада абан, эдэ гүрэнүүдэй нэгэдхэгдэмэл зэбсэгтэ хүсэнүүдэй бодото ажал ябуулгын асуудалнууд тэрэ заседани дээрэ хаража үзэгдэhэн байна.

Комитедэй баталан абаhан шиидхэбэринүүд Варшавска Договорто ородог оронуудай оборонье саашадань бэхижүүлгэдэ, тэрэшэлэн нэгэдхэгдэмэл зэбсэгтэ хүсэнүүдэй, мүн тус договорто ородог гүрэн бүхэнэй армиин дайшалхы бэлэн байлгые дээшэлүүлгэдэ туhалха байна, — гээд тэрэ заседани дээрэ түрүүлэгшээр hууhан Болгариин оборонын министр, армиин генерал Д. Джуров заседаниин дүн согсолхо зуураа онсолон тэмдэглэhэн байха юм. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Ю. В. Андроповой хэhэн Мэдүүлгые комитет нэгэн дуугаар ... дэмжэжэ, дайнай аюулай гол ... hэн байhан США ба НАТО-... тикада бодото ябуулгануудаа ... үгэхөөр бэлэн байhанаа элир...

Варшавска Договорой нэгэ... зэбсэгтэ хүсэнүүдэй сэрэгэй ... сэн, дайшалхы шадабари ба ... гань баруун оронуудтахи ... римхэйшүүлдэ hанаа оруул... лоолнэ, социалис хани нүхэс... гүүгээр сэрэгэй хүсэ хэрэглэ... hаа бэсэ барихые империалис... дэй хүтэлбэрилэгшэдтэ баад... седаниин хүдэлмэриин дүнгүү... рилха зуураа, баруун оронууд... до мэдээсэл хүргэдэг харагс... тус заседанида хабаадагшадай ... налтайгаар шиидхэбэринүүдые ... онсо анхарал хандуулhаниинь ... шэ. Баруун Европодо америк... на шэнэ ракетэнүүдые тараан... гоор социалис хани нүхэсэлэй... та тохёолдуулагдажа болоо... зайсуулгада тэдэ шиидхэбэ... зорюулагданхай ха юм даа.

Хоёр талын харилсаа холбо... тушаалтадай уулзалганууд Ва... Договорто ородог гүрэнүүдэ... лые улам бэхижүүлнэ. Тодор... лэбэл, мэнэ hаяхан ВСРП-гэй ... Нэгэдэхи секретарь Я. Кадар ... ёhоор ГДР ерэhэн, КПЧ-гэй Г... неральна секретарь, ЧССР-э... дент Г. Гусагай Польшо ер... бүхы дэлхэй дээрэ айхабтар ех... хол татаhан байха юм. Зүүн ... руун оронуудай хоорондохи ... саануудта амгалан ёhоор зэр... ажаhууха политикаhаа ондоо ... арга боломжо үгы гэжэ этиг... нээ уулзагша талануул эл... байна.

ЭБ НАЙРАМДАЛЫЕ АРШАЛАН ХАМГА...

Һайн hайхан hанаатай олон миллион хүн зоной хүсэл эрмэлзэлдэ харюусан, Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Совет Баруун Европодо «Першинг-2» ба далита ракетэнүүдые тараан тодхолгодо эсэргүү ябуулгануудай уласхоорондын неделиие декабриин 4-hөө 12 хүрэтэр үнгэргэхэ гэhэн шиидхэбэри баталан абанхай. Энэ неделиин программаар бүхы дэлхэй дээрэ олониитын хабаадалгатай митингүүд, демонстрацинууд, конференцинүүд болон симпозиумууд үнгэргэгдэбэ. Тэдээндэ хабаадагшад— элдэб наhанай, шажан мүргэлтэй, политическэ үзэл бодолтой олон миллион хүнүүд Холбоото Штадуудай ээрхэг түримхэй милитарис хагаа шугамые, Рейганэй захиргаанай балмад муухай харата ябуулгануудые, бүхы хүн түрэлтэндэ айхабтар хохидолтой ракетно-ядерна дайнай аюулай улам үргэдэжэ байhаниие эрид шууд буруушааба.

Американ шэнэ ракетэнүүдые тараан тодхолгын эхилhэнэй hүүлээр Баруун Европодо дайнда эсэргүү хүдэлөөн шадал соогоо үргэдөөд, hүүлээрнь замхаха, хүнүүд «ушарhан үйлэ хэрэгтээ» дадаад, абяагүй болоно бэзэ гэhэн Рейганэй захиргаанай ба НАТО-гай хүтэлбэрилэгшэдэй hанаашалгын урагшагүйдэн буруулhан ушар хадаа соносхогдоhон неделиин ябуулгануудай элитэ амжалта болоно. Һүүлэй үеын бүхы үйлэ хэрэгүүд — ракетэнүүдые тараан тодхолго эхилхэ тухай шиидхэбэриин абтажа байха үедэ болоhон эрид шанга буруушаалга, hүүлээрнь дайнда эсэргүү ... дэ хабаадагшадай эдэбхи ех... шалхы ябуулганууд — Баруун... до американ ракетэнүүдэй та... хогдожо эхилhээр олонхи хүн ... саг баригшадhаа холо болож... дурагүйдэлгын яаха аргагүй ... эхилhэниие гэршэлэн харуулна... Европын бүхы оронуудта НАТ... гүү, американ засагаархидта ... дэлөөн хараа байса үргэлжэ... гэлжэ тэмсэл ябуулха полити... сэн боложо байна.

Советскэ Союзай ходо үр... даг эб найрамдалые аршалан... хаар арадуудай эрид шууд ... ядерна ба бусад буу зэбсэгү... тойгоор хороохо тухай үгэе... хо ябадал туйлахын түлөө тэ... сэл хадаа хүн түрэлтэндэ то... забдаhан аюулые гансахан ... hаа байха тэдэнэй урда шэ... ломжонуудые нээжэ үгэхэ ... түрэлтэнэй урда хэтэрмэ ол... нууд табигданхай. Материал... бодолой талаар ба бусад ас... хэрэгсэлнүүдэй гаргашалагда... ушарhаа тэдэ зорилгонууд ш... гүй үлэнэ. Энэ талаар бодо... ядерна ба бусад буу зэбсэгү... шууд хороохо тухай үгэе ... ябадал туйлаха гээшэ бүхы ... аша туhын хэрэг болохо бай... нүхэр Ю. В. Андроповой Мэ... тор онсолон тэмдэглэгдэнэ.

«АТЛАНТИКЫН НЕДЕЛИ»

Вашингтондо, баруун бусад оронуудай ниислэл хотонуудта үнгэрhэн неделиие «атлантикын» гэжэ нэрлэhэн байха юм. Понедельнигтэ НАТО-гай Европодохи бүлэгэй оборонын министрнүүд Брюссельдэ заседани үнгэргөө. Вторник ба средада НАТО-гай сэрэгэй түсэблэлгын талаар комитедэй заседани, четверг ба пятницада НАТО-гай соведэй сесси гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй хэмжээндэ үнгэргэгдөө.

Дурсагдагша сессиин урдахана Баруун Европын зарим оронуудаар лэншэлгэ хээд ерэhэн США-гай гүрэнэй секретарь Шульц гэгшэ шууяа шурхираа ехэтэй «НАТО-гай энэ «концертын» дирижер байба. Тэдэнэй урда ямар зорилго табигдаhан байгааб гэхэдэ, нэн түрүүн Баруун Европодо американ шэнэ түхэлэй ракетэнүүдые тодхохо дурагүй заримашуулай «гарыень булга мушхаха», hүүлээрнь Вашингтоной сценаряар «концертын» заатагүй үнгэргэгдэхын тула рольнуудаа хубаалга болоо.

НАТО-гай оронуудай оборонын министрнүүд түшаа хэлэхэ болоо hаа, тэдэниие удаан аргадаха хэрэг гараагүй. «Сэрэгэй гаргашануудта НАТО мүнгэ зоори багаар «гаргашална» гэhэн Уайнбергерэй зонхилолго шагнаhанайнгаа hүүлдэ тэдэнэр «бюджедүүдэйнгээ дүүргэлтын бэрхэшээлнүүдтэ» гомдол хэхээ түргэхэн мартаад, буу зэбсэгүүдые ехээр бүтээн гаргалгые түргэдхэлгэдэ «хубитаяа шадал соогоо ехэдхэхэбди» гэжэ зүбшөөлөө үгөө. Тиигэжэ гансахан 1984 ондо Европодохи зондонь мүнөө үеын шэнэ 700 танк, 350 бронема... самолёт, танкнуудые буудаха... ган ракетэ, уhан доогуур ябад... нууд, фрегадууд, эсминцүүд ... үеын бусад зэбсэгүүд тараага...

Эдэ бүхы шиидхэбэринүүд... гай совет hайшаагаа. Гэбэшье... рамдал тушаа гоё үгэнүүдэ... рис хараа шугамаа халхалх... гадаадын хэрэгүүдэй минист... га бэшэ оролдолго гаргаха ... лоо. Хөөрэлдөөнэй столдо hу... ноо үеын эрхэ байдалай ос... асуудалнуудай шиидхэбэри б... рэгтэй гэжэ тоологшодые тээ... hэн зорилго тэдэнэр урда таб... ха юм. Зүгөөр, түгэсхэлэйнь ... дотор Баруун Европодо аме... нэ ракетэнүүдые тараан тод... лүүлэгдэжэ байгаашье hаа, «... гөө үргэлжэлүүлхэ» тухай хэ...

НАТО Варшавска Договор... заци хоёрой хоорондо Евро... рэгэй хүсэнүүдэй адлирхуу ша... сүүриие усадхахын тулада С... НАТО-гай хүтэлбэрилэгшэд... оролдожо байhаниие «Атланти... линин» дүнгүүд үшөө дахин эл... харуулба. Теэд НАТО-гайхидай ... оролдожо байгаа hаань, энэ зэ... римхэй харата ябуулгануудта ... гээр Советскэ Союзай ба бу... лис хани нүхэсэлэй зүгhөө хар... хихо хэмжээнүүдэй абтажа ба... дэнэр юушье туйлажа шадахагү...

Г. ШИ...

ГАИ-гай ЭКРАН

Байгша оной ноябрь hарын hүүлшын долоон хоногто республикын харгы замууд дээрэ хэдэ хэдэн авари болоhон байна. Эндэ hогтуугаар машина жолоодогшод, мүн харгы хүндэлэн гаража ябагшад гэмтэй болоно. Эдэ бүгэдые ГАИ-гай дежурнада ороhон мэдээсэлнүүд гэршэлнэ. Ноябриин 29-эй үдэр авиационно заводой хүдэлмэришэн С. Возжаев hогтуугаар гүйлгэжэ ябатараа харгы хүндэлэн үнгэржэ ябаhан эхэнэрые дайруулаа. Эндэ харгын дүрим эбдэhэн эхэнэршье, hогтуу жолоошоншье зэмэтэй. Харгы дээрэ аюул хэhэн энэ жолоошон гэмтэhэн эхэнэртэ түргэн туhаламжа үзүүлхын орондо тэрьелхэ hэдэлгэ гаргаhаниинь гайхалтай. Нэгэндээ нэтэрhэн hогтуу энэ жолоошоной хэрэг хуулиин зэмэдэ хабаадуулагдахаар Улаан-Үдын Железнодорожно районой мүрдэлгын таhагта эльгээгдээ.

Хэнэйшье мэдэhээр үбэлэй үедэ үйлсэ, харгы дээрэ аварн олоор болодог гээшэ. Иимэл үедэ ябаганшье хүн, жолоошоншье харгыгаар hэримжэтэй, болгоомжотой ябаха ёhотой. Тиигэбэшье «Забайкалсельэлектросетьстрой» трестын ахамад механик А. Пушкарев Хориин район руу ошоhон харгыгаар hэримжэгүй ябаhаар ехэ усалда ороhон байба. Тэрэ харгын буруу талаар гүйлгэжэ ябатараа, урдаhаань ерэжэ ябаhан «Жигули» түхэлэй машинатай мүргэлдэшөө. Эндэ Гавриловтай суг hуулсажа ябаhан нүгөөдэ машинын пассажир гэмтэhэн байгаа. Энээгээр эндэ болоhон аюул дүүрээгүй. Юуб гэхэдэ, харгы дээрэ байhан Гавриловай «Жигули» дээгүүр Загарайн районой Онохойн модоной комбинадай модо шэрэдэг хүндэ машина гаража, үшөө нэгэ тодхор татаа. Эндэ нэгэ хүн хүндөөр гэмтэhэн байна.

Үнгэрөөд байhан долоон хоногой туршада hогтуугаар машина жолоодожо ябаhан 30 хүн республикын ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэдтэ, ниитын түлөөлэгшэдтэ баригдаа. Эдэнэй хэрэг МВД-гэй ГАИ-гай захиргаанай комиссида эльгээгдэнхэй.

Н. СЕМЕНОВ,
ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда. «Ажалай бүтээсэ ба ажалай түлөөhэн» — түрүү бэшэг. Малшадай мүрысөөн, «Эрхэ байдал бии аад, дүнгүүдынь доогуур» — С. Закировагай статья. Хүдөөгэй барилга. «Шиидхэгдэхэ ёhотой асуудал» — Д. Федотовой статья. «БАМ: үдэ pho о үдэртэ» — мэдээсэлнүүдэй суглуулбари.

Хоёрдохи хуудаhанда. Партийна ажабайдал: тоосоон ба hунгалта. «Үндэр амжалтануудта эрмэлзэлнэ» — Ч. Гомбоинай статья. «Дүнгүүдынь лэ шухала» — А. Климовой хэhэн хөөрэлдөөн. Шухала асуудал. «Үрэhэ хүрэнгэ агрономhоо дулдыдаг» — К. Санкировагай статья.

Гурбадахи хуудаhанда. «Эб найрамдалай хэрэгэй түлөө» — редакцида ерэhэн бэшэгүүдэй шэнжэлэл. Уласхоорондын шэнжэлэл.

Дүрбэдэхи хуудаhанда. Аяншалга болон экскурсинуудай Улаан-Үдын бюрогой соносхолнууд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00—«Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — Мультфильмнүүд. 10.35 — «Соло для часов с боем» — фильм-зүжэг. 12.35 — Шэнэ hонин. 15.15 — Шэнэ hонин. 15.30—Социалис оронуудай баримтата фильмүүд. 16.15 —«Ватра» ансамблиин концерт. 16.45 — Баримтата фильм. 17.05—«Помары» тосхоной хүбүүд» — телеочерк. 17.35 — Ураалай баянистнуудай трио наадаха.

Улаан-Үдэ. 18.00 — «Байгал» —шэнэ hониной программа. 18.10 — «Клуб: ажал хэрэгүүд, шиидхэхэ асуудалнууд, хараа замууд». 18.55—Буряад хэлэнэй хэшээл. 19.25 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа.

Москва. 19.25 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 20.00 —«Хүхюун нотонууд». 20.15 —Хоккейгээр уласхоорондын уулзалга. Швециин ба СССР-эй суглуулагдамал командануул. Швециhээ дамжуулагдаха. 22.00—«Время». 22.35—Останкинодахи концертын студида Чехословакиин эстрадын артистнуудай концерт. 23.45—«Мүнөөдэр —түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва 8.55— Дамжуулгын программа. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15—Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 9.35, 10.35 —Хүгжэм. 2-дохи класс. Н. А. Римский-Корсаковой «Золотой петушок» гэhэн оперо-онтохон. 10.05— Француз хэлэн. 11.05—Юрэнхы биологи. «Шубууд ба ангууд нэгэ хушалта доро». 11,35, 12.40— Географи. 6-дахи класс. «Антарктида». 12 05— «Шатарай hургуули». 13.10— Юрэнхы биологи. 9-дэхи класс. 13.40—Байгаали шэнжэлэлгэ. 3-дахи класс. 14.00— Француз хэлэн.

Улаан-Үдэ. 15.50 — «Булагууд» гэhэн циклhээ. 16.30 — «Воркута» — киноочерк. 16.40 — Фильм-концерт ... «Зүүн Сибирь» ... 17.35— «Ехэ ... hэн дамжуулга.

Москва. 18.00 — ... респондентнүүд ... —Телеочерк. 19.0... ухаан ба ажабайд... Баримтата фильм.

Улаан-Үдэ. 19.45 ... холнууд. 19.55— габьяата ба Буря... эй арадай артист... Шулуноватай уулз...

Москва. 21.00— ... нөйрсоты, багашу... —Уласхоорондын ... 22.00—«Время». 22.3... ный случай» — ... фильм. 23.50— В. ... «Оптимистическая ...

Редактор Р. Б. ГАРМ...

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23. редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам редактора—2-68-08, зам. редактора — 2-62-62 отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23 промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-61, 2-57-63 информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61, выпускающие—2-35-95 отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Н-00683. Заказ № 285. Индекс 54948.